Nummer 48 Donderdag 1 December 1932 32ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

GRATIS!

Zij die nog dit jaar als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen gratis het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar (minimum contributie *f* 5.— 's jaars).

REDACTIE-BIJEENKOMST.

Vergadering van vaste medewerkers van het „Kol. Weekblad" op Maandag 5 Dec. a.s. om 4 uur n.m., ten kantore van „Oost en West", Korte Voorhout 6, Den Haag.

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië, te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeeren, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

SURINAME.

Dr. C. F. Schoch †

Op 25 November is te Amsterdam het bericht ontvangen van het plotseling overlijden op 24 November van mr. dr. C. F. Schoch, oud-hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank.

De heer Schoch maakte voor gezondheidsredenen een reis met de „Klipfontein" naar Zuid-Afrika. Te Lourenzo Marques werd hij ernstig ziek aan wal gebracht; daar is hij kort daarop overleden en is het stoffelijk overschot daar begraven.

Mr. Schoch werd in 1866 te Leiden geboren. Hij studeerde te Utrecht en promoveerde aldaar in 1891 in de rechts- en staatswetenschappen. In 1892 werd hij aspirant-commies aan het Departement van Koloniën en drie jaar later hoofdcommies ter Gouvernements Secretarie te Paramaribo. Hij werd niet lang daarna benoemd tot Gouvernements-Secretaris. Later ging hij over naar de Surinaamsche Bank, waar hij in 1902 president-directeur werd. In 1905 werd hij lid van de Koloniale Staten. Spoedig daarna werd hij benoemd tot hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank te Amsterdam. Zijn jaarverslagen van deze instelling muntten uit door degelijkheid en groote zaakkennis.

In de West-Indische Gids schreef hij meermalen over Suriname. Ook aan de Encycl. voor Ned. West-Indië heeft hij medegewerkt. Hij was voorzitter van het van Eedenfonds, van de West-Indische Kamer en ondervoorzitter van den Ondernemersraad voor Suriname. Zijne verdiensten voor Suriname werden in 1903 reeds door de regeering erkend door zijn benoeming tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Suriname verliest in hem een trouwen vriend. Ook onze Vereeniging. Voor „Oost en West" heeft dr. Schoch veel gedaan, waarvoor wij hem dankbaar blijven.

Het nieuwe gebouw van den Rott. Lloyd in Den Haag.

Op Maandag 28 November waren wij, in gezelschap van vele Nederlandsche en Indische dagbladvertegenwoordigers de gasten van de directie van den Rotterdamschen Lloyd, ten einde het nieuwe gebouw te bezichtigen, dat de Lloyd sedert eenige dagen op den Korten Vijverberg in Den Haag, heeft betrokken.

De Korte Vijverberg heeft gewonnen door dit waarlijk indrukwekkende Lloyd-paleisje. Men denke bij dit laatste woord vooral niet aan pracht en weelde; de eenvoud is het schoonste sieraad van den gevel èn van het interieur van dit mooie gebouw. De Lloyd heeft met dit nieuwe gebouw niet te kennen willen geven, dat het met de zaken op het oogenblik prachtig naar wensch gaat. Daaraan ontbreekt heel wat. Er staat veel wind, en men heeft den stroom tegen! Maar de Lloyd heeft vertrouwen in de toekomst. Van dit vertrouwen legt dit nieuwe gebouw getuigenis af.

De bovenverdiepingen van het fraaie Lloydgebouw worden verhuurd. Op de parterre zijn de ruimten gelegen der firma Ruys & Co., in de eerste plaats de ruime hall. Hieraan is door den architect veel aandacht geschonken. De vloer en gedeeltelijk de lambri zijn uitgevoerd in beige marmer en travertin, terwijl boven de lambri een bemetseling is aangebracht van Fransche kalksteenstrippen. Boven deze bemetseling een rondgaande glazenwand van geëtst glas-in-lood, met in de hoeken een accent van bouwaardewerk, voorstellende zeenymphen en zeepaardjes; de lambri, enz. zijn hier en daar versierd met zilveren tegelstrippen. In het midden van de hall staat een zitbank van teakhout. In den wand, tegenover de bank, vond een zeer fraaie mozaïk plaats van Antoon Molkenboer, waarin personen zijn getypeerd, die een functie hebben op een boot van de Lloyd, van den kapitein tot de koeli.

De passage-afdeeling, de ontvangkamer, directiekamer en vergaderzaal hebben een teakhouten betimmering; het in deze vertrekken geplaatste meubilair is van dezelfde houtsoort vervaardigd. In de ontvangkamer is een glas-in-lood raam aangebracht, waarin wordt voorgesteld het eerste schip van de heeren Ruys, n.l. de Cornelis Wernard Eduard 1839, alsmede een glas-in-lood raam, voorstellende het laden en lossen van zeeschepen. Dit glas-in-lood evenals het trappenhuis-raam, is ontworpen en uitgevoerd door het Atelier „de Vonk" te Haarlem. De overige vertrekken zijn alle van betimmeringen voorzien, uitgevoerd in occumé en cypressen. De vloerbedekking bestaat in alle vertrekken uit linoleum van Krommenie. Van „Nederlandsch Fabrikaat" werd in dit nieuwe gebouw volop geprofiteerd.

De voorgevel moest wel een bijzonder cachet hebben, wilde deze niet in disharmonie zijn met de stemming van de Vijverberg; hiernaast moest het nieuwe Lloydgebouw een schakel vormen tusschen het Gemeente Museum (links) en het gebouw der Bankassociatie (rechts). De gevel is opgetrokken uit Havanakleurige steen met een sokkel van Beugagraniet, terwijl het dak bedekt is met verglaasde leipannetjes. Onder de goot ijst is een triptiek aangebracht van bouwaardewerk, die voorstelt een groep van personificaties van de inwoners der landen, die door de N.V. Rotterdamsche Lloyd worden aangeloopen. Boven den ingang staat een zandsteenen beeld, dat „the call of the East" symboliseert. Dit beeldhouwwerk, mede dat in de hall is ontworpen en uitgevoerd door den beeldhouwer H. A. van der Eynde. Deze daadwerkelijke medewerking van kunstenaars als Van der Eynde en Molkenboer, heeft het voorname cachet van dit Lloydgebouw, — als architectonische schepping, van den Rotterdamschen architect Corn. Elffers, zoo prachtig geslaagd — niet weinig verhoogd. Dit nieuwe scheepvaartcentrum in Den Haag is een belangrijke aanwinst. Wij wenschen den Lloyd met dit nieuwe gebouw „geluk en voorspoed" toe!

Herinneringen uit het Indië van den Oudgast.

II.

De mailbooten als opvoedingsinstituut. Goed besteede Gouvernements gelden. Bloedende neuzen en blauwe oogen. De mailbooten van scheepslantaarns en talie-apie. Een symbool van macht en waardigheid met een luchtje. Een raadsel. Een aarddécoratie en gepofte aardappels. L'éducation de la prairie. Van duisternis tot licht.

Mailreizen zijn reeds duizend maal in verschillende toonaarden bezongen, ik zal dus over de mijne niet méér zeggen, dan ik noodig acht om den lezer een voorstelling te geven van de toestanden, waarover mijn herinneringen gaan.

Het was in een tijd, dat er nog evenwicht bestond tusschen inkomsten en uitgaven. De regeering was echter buitengewoon royaal voor haar ambtenaren, die voor het eerst naar Indië reisden. Niettegenstaande de tarieven betrekkelijk hoog waren — in de 1e kl. betaalde men 850 gulden — dacht men er toch niet aan op de reizen te bezuinigen en zoo reisde ik dus als jong broekje 1e kl. naar Indië voor Gouvernementsrekening. Het was wel overdreven voor aspirant-ambtenaartjes, die vooral in die tijden in geen enkel opzicht verwend waren. En toch had het ook zijn goede zijde. Men bracht de grasgroene jongelui al dadelijk in een goede leerschool. Het onderwijs, dat er gegeven werd, geheel occasioneel, in een soort familiekring, was in vele gevallen beslissend voor hun verdere leven. Zij toch werden in de gelegenheid gesteld omgang te krijgen met autoriteiten; zij leerden conventioneele vormen, die hen op binnenplaatsen, waar zij gewoonlijk belandden, niet alleen uitstekend te pas kwamen, maar zelfs voor veel onaangenaamheden behoedden. Voor hen werd het leven in Indië gemakkelijker.

Ik reisde dan als gouvernementspassagier in de eerste klasse en dat was voor een nog niet wereldwijzen jongeman van ver beneden den Moerdijk, die zelfs nog nooit een groote stad had bezocht, een évenement van beteekenis. Een machtige indruk maakte op de boot die weelderig ingerichte eetzaal op mij, sprookjesachtig waren de vorstelijke maaltijden, hoogst interessant de gesprekken van oud-gasten, die van verlof terugkeerden en zoo heel veel vertelden van het voor mij onbekende land, maar ook over de groote vraagstukken, die de wereld destijds beroerden. Aan boord werd voor een deel mijn Indische opvoeding voorbereid, en zooals het met mij ging, ging het met haast alle jonge ambtenaren, zoodat ik met eenig recht mag beweren, dat het (te) hooge reisgeld aan ons besteed, zijn rente dubbel en dwars opbracht. Wij waren, in Indië komende, beslist beter voor onze taak berekend en pasten ons gemakkelijker aan. Het weelderig leven aan boord van een mailboot had dus wel zijn goede zijde.

Toch was onze Prinses Wilhelmina een eenvoudige dorpsherberg, vergeleken bij de mondaine, vorstelijk ingerichte hotelbooten, die heden ten dage de mailreizigers een luxe en een comfort bieden, grenzende aan het sprookjesachtige. In werkelijkheid was de Wilhelmina, toen een der grootste booten, meer vracht- dan passagiersschip. Zelfs het promenadedek had zijn hermetisch gesloten laadluik, dat als een obstakel de vrije passage belemmerde. Alleen voor de talrijke kinderen was deze verhevenheid een attractie. Hun rijke fantasie maakte er een benteng van, die elken dag eenige keeren onder woest krijgsgeschreeuw bestormd werd, tot groote ergernis van kinderlooze passagiers. Ook waren deze gefingeerde oorlogen voortdurend oorzaak van echten strijd tusschen diverse ouders, als nu en dan het spel tengevolge had, dat er slachtoffers vielen met bloedende neuzen of blauwe oogen. Kinderen waren trouwens vrijwel de eenige oorzaak van kleine twisten in de groote familie. Doch de passagiers waren te veel op elkander aangewezen om lang te mokken.

Om zich een goede voorstelling te vormen van de toenmalige mailbooten bedenke men, dat electrisch licht tot de vrome wenschen behoorde. Scheepslantaarns verspreidden 's avonds op het dek een armoedig licht, te zwak om behoorlijk te lezen. De veiligheid stond bovenaan en daaraan voldoen, beteekende slecht licht.

Vergelijk daarmee eens de tegenwoordige zeekasteelen van 15 tot 20 duizend ton — de Wilhelmina mat 5½ duizend ton meen ik — met schitterend en overvloedig electrisch licht, weelderig ingerichte salons, tuinen, zwembassin, tennisbaan, radio, muziek en dans, sport en.... moderne flirt. Het zijn nu in werkelijkheid mondaine vorstelijk ingerichte hotels, die zelfs de verwachtingen en eischen van de meest verwende passagiers overtreffen.

De moderniseering van de mailbooten, zoowel wat techniek als luxe en comfort betreffen, is ook al een getrouwe weerspiegeling van den gewildigen ommekeer, die binnen 25 jaren in onze levensomstandigheden en speciaal in het Indische leven heeft plaats gehad. Merkwaardig is het daarbij, dat het groote beginsel der democratie in het gedrang gekomen is. Het jonge aspirant-ambtenaartje, dat vroeger op de mailbooten met den Resident en den Generaal aan tafel zat en met deze autoriteiten converseerde of een kaartje legde, dan wel een gezelschapsspelletje deed, is nu naar de tweede of derde klasse verwezen, waar hij stellig wel vrijer is in zijn levensuitingen, doch de gelegenheid mist om zich voor het Indische leven voor te bereiden. Eenvoud en gezelligheid moesten wijken voor grootdoenerij en mondaine genoegens. Veertig jaar geleden waren het nog de mailbooten van de primitieve scheepslanteerns en de nog primitiever *talie-apie*.

Ik vermoed, dat voor het overgroote deel van mijn lezers dat talie-apie een onbekend gebruiksartikel is, dat zij zelfs nooit hoorden noemen. Een korte toelichting acht ik hier dus wel op haar plaats, temeer, omdat de talie-apie in den ouden tijd in Indië ook wel eens het symbool van macht en waardigheid was, evenals de gouden pajong. Als gebruiksartikel stond de talie-apie destijds in hoog aanzien bij de heeren. Als een mannelijk passagier — dames telden bij de talie-apie niet mee — een sigaartje wilde opsteken, mocht hij daarvoor geen lucifers gebruiken. Uit veiligheidsoogpunt waren die terecht verboden. Hij riep dan: Djongos, minta apie (jongen, ik verzoek vuur) en onmiddellijk kwam de Javaansche bediende, die de wacht had bij de talie-apie. (talie = touw; apie = vuur) aanhollen. Hij presenteerde eerbiedig een geel-groen stokje of staafje, dat aan één kant met een misselijk geurtje smeulde en eenmaal ontstoken tot het einde toe heel langzaam wegbrandde. Het stokje ter dikte van een pink, werd op een beschut plekje bewaard in een tondeldoos van roodkoper en smeulde daar rustig voort zonder gevaar voor brand.

Ik weet niet, of de talie-apie een produkt van Europeesche, dan wel van Oostersche vinding is. Het is in elk geval een feit, dat dit nuttige stokje destijds in Indië niet alleen bekend was, maar zelfs in bepaalde gevallen een symbolische beteekenis had. Als b.v. in de binnenlanden van Java de resident zijn avondwandeling deed, liep een oppasser achter hem aan, steeds zwaaiende met een talie-apie. Het had dan den schijn, of de toewan besar (hooge heer) gevolgd werd door een reusachtige vuurvlieg. Het was voor de bevolking het sein: „De resident nadert, maak u gereed om hem de voorgeschreven hormat te bewijzen". Veel vroeger, toen er heelemaal geen straatverlichting was, werden de bestuurshoofden begeleid door een of meer fakkeldragers en het is mogelijk, dat de talie-apie er een praktisch overblijfsel van was: een miniatuurfakkel. Het kan echter ook zijn, dat alleen de bedoeling voorzat den grooten heer van vuur te kunnen voorzien, als hij op zijn wandeling trek kreeg om een van die stevige manilla's op te steken, welke destijds haast uitsluitend gerookt werden. Zoodra dan ook de machthebber bleef staan om zich gereed te maken den brand er in te slaan, schoot de oppasser met de talie-apie toe, en bood zijn meester hurkende vuur.

Het merkwaardige was, dat uitsluitend de resident — soms ook de gewestelijke secretaris — het recht had zich te doen volgen door een talie-apie-drager. Het was dus een symbool van macht en waardigheid, evenals de gouden pajong. Zoodra de Inlanders dan ook den talie-apie „gloed" bemerkten, hurkten zij eerbiedig aan den kant van den weg. Ik weet niet, of het op alle plaatsen in Indië zoo toeging, doch de persoon, die mij inlichtte, heeft deze comedie geregeld aanschouwd in het stadje, waar hij zijn jeugd doorbracht. Dergelijke hormatbetuigingen zijn onder G.-G. Van Heutz gelukkig afgeschaft.

Echt naïef waren in dien goeden ouden tijd toch die overigens talentvolle en energieke bestuursambtenaren, waar het gold eerebetoon. En echt meegaande, nederbuigend, gedwee, de Javaantjes, toen nog „het zachtste volk der aarde", zooals Multatulie van hen getuigd heeft......

De lezer zou wellicht onvoldaan zijn, als ik tenslotte niet met een enkel woord vertelde uit welke wonderbare grondstof die merkwaardige talie-apie gefabriceerd werd.

De oolijke eerste officier van de Wilhelmina gaf het ons op een avond te raden met een glunderen lach op zijn gebruind gelaat, een lach, die al dadelijk den indruk moest wekken, dat er wat men noemt, een steekje aan los was. Er was niemand onder de heeren, die zelfs een poging deed om het raadsel op te lossen en ondergeteekende, die een vaag vermoeden had, hield, als baar, voorzichtigheidshalve zijn mond.

Allen waren vol verwachting een grapje te zullen hooren, toen de stuurman met nog guitiger oogjes den kring rondkeek en met nadruk op elk woord heel langzaam inlichtte: Het is.... een produkt van.... de koe....

Nog grootere belangstelling, een vaag begrijpen, nieuwsgierig naar nadere toelichting. „De koe", zoo vervolgde de stuurman, „fabriceert, zooals u allen bekend is, uit het gras der weide melk, vleesch, beenderen, enz., enz. Het „afgewerkte" produkt — let op de bijzondere beteekenis van dat woord „afgewerkte" — geeft zij aan de weide terug in den vorm van groene aarddécoraties. Die afgewerkte stof bevat echter nog waardevolle escensjes, die de weide gretig opneemt. Zij dringen met het regenwater in den grond en doen het gras welig groeien....

— „Zeg blijf jij nog langer aan het schoolmeesteren?" vroeg de commandant, die juist van de brug kwam, spottend.

Met een goedig knikje vervolgde de stuurman: „De zon maakt van de rest droge koeken, die uitstekend branden, haast nog beter dan turf. Wij als jongens — ik heb geprofiteerd van l'éducation de la prairie, die ik veel hooger stel dan l'édu-

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad" en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6. Den Haag), of in Ned.-Indië bij den Hoofdvertegenwoordiger te Malang Bromostraat 9, in Suriname bij den Afdeelings-secretaris, den Heer M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35 te Paramaribo en in de kolonie Curaçao bij den Secretaris der Afdeeling, den Heer H. J. C. Bodenburg Hellmund te Willemstad.

---

cation de la rue — wij jongens dan, echter natuurkinderen, verzamelden die droge koeken, stookten er in de weide vuurtjes van, die niet uitgingen, zoolang er brandstof was, en poften in de heete asch aardappels geroofd van de aangrenzende velden. Diezelfde aarddécoraties nu vormen de grondstof voor onze onmiskenbare talie-apie . . . ."

Ik heb nooit de moeite genomen te onderzoeken, of de lezing omtrent de herkomst van de talie-apie juist was om de eenvoudige reden, dat zij voor mij geheel strookte met bepaalde jeugdherinneringen. Trouwens, niet alleen de kleur van de stokjes, maar ook de geur van het smeulende materiaal zeggen genoeg voor iemand, die l'éducation de la prairie genoten heeft en tot die categorie behoor ik zelf. Ik ben er mijn leven lang dankbaar voor geweest, ik acht mij bevoordeeld boven degenen, die het buitenleven weinig of niet kennen.

Ik heb met dezelfde brandstof vuurtjes gestookt en geroofde — de boer vond dat toenmaals geen rooven — aardappelen in de heete asch gepoft, en als ik nu over talie-apie schrijf, herinner ik mij weer die zalige jeugd, toen ik l'éducation de la prairie des zomers elk vrij uur genoot met vele vriendjes in de toenmalige dorpsweide, nu sinds jaren een geliefd voetbalveld. Hoeveel intenser, vol afwisseling en romantischer was het leven van de jeugd destijds in vergelijking met dat van de tegenwoordige, die elf uitverkorenen laat spelen en zelf slechts geniet van kijken. Wij speelden allen mee.

Laat ik niet al te veel afdwalen en terugkeeren naar de Prinses Wilhelmina. Ik heb in het bovenstaande willen uitdrukken, dat schijnbaar nietigheden duidelijk aantoonen, hoe in die veertig jaar de toestanden veranderd zijn ook aan boord van onze mailbooten. Toen als vuurmakers de talie-apie; gefabriceerd uit het groene gras der weide, nadat de koe er de edelste sappen had uitgehaald, nu de electrische sigarenaansteker; toen de talie-apie symbool van macht en waardigheid — wat een parodie — in een Oostersche wereld, die als 't ware nog in duisternis gehuld was; nu overal ontwakend of reeds ontwaakt zelfbewustzijn, terwijl de techniek zelfs in de binnenlanden hoogtij viert en zoowel in figuurlijke als eigenlijke beteekenis licht in de duisternis heeft gebracht: De zwak-flikkerende talie-apie vervangen door de schitterende booglamp. De wensch van de te vroeg overleden R. A. Kartini is wel spoedig vervuld: *„Van duisternis tot licht."*

En toch vermoed ik, dat R. A. Kartini in enkele opzichten droevig gestemd zou worden, indien zij de resultaten van de evolutie kon aanschouwen.

(Wordt vervolgd)

Van Week tot Week.

Van Maandag 21 tot Zondag 27 November.

Den 20sten j.l. 's nachts te ongeveer 23.30 ure zijn, vrijwel door geheel Nederland, lichte aardschokken gevoeld, welke in het Z. van ons land het sterkst waren en die zich in den loop der verslag-week nog zwakjes herhaalden.

Het coll. v. ged. v. d. Volksraad heeft het ontwerp inzake vrijstelling van het invoerrecht op garens z. h. s. aangenomen.

Bij den Volksraad is een ontwerp-ordonnantie ingediend teneinde het mogelijk te maken dat vereenigingen, waarvoor het tijdvak der goedkeuring op de statuten is geëindigd, ook zonder nadere bewilliging als rechtspersonen kunnen optreden.

De regeering zette in een omzendbrief inzake de ordonnantie op het toezicht op het particulier onderwijs uiteen, dat *vergunning tot het geven van onderwijs* thans voor ieder Europeaan of niet Europeaan *verplichtend is*, waartegenover *de oprichting van een ongesubsidieerde school volkomen vrij is*, en met kennisgeving van die oprichting kan worden volstaan. In het rondschrijven wordt op zeer uitvoerige wijze uiteengezet de bepaling omtrent hygiëne en veiligheid, terwijl voorspiegelingen nopens peil en resultaten van het onderwijs, en de benamingen, welke voor de openbare scholen gelden, alleen na bekomen vergunning van den directeur van onderwijs mogen worden gegeven, welke vergunning alleen wordt verleend indien de betrokken school gelijkwaardig kan worden verklaard.

In de eerste, 26 dezer gehouden vergadering van de Com. v. Georganiseerd Overleg, waarbij drie ontwerp-ordonnanties inzake verlof, straffen en bijverdiensten van ambtenaren aan de orde werden gesteld, is verzocht aan de reg. de vraag te stellen of de com. ook gehoord zal worden over de beslissing inzake de salariskorting van 5 % per 1 Januari 1933. In afwachting van het antwoord werd de behandeling der ontwerp-ordonnanties opgeschort. De 26sten d. a. v. heeft de regeering aan de Com. schriftelijk een aantal maatregelen meegedeeld, welke de reg. per 1 Jan. zou kunnen treffen, nu gebleken is, dat het nieuwe B. B. L. niet tijdig gereed zal zijn. De volgende vergadering der Com. zou den 29sten plaats hebben.

Het totaal-generaal van in gouvernementsdienst zijnde ambtenaren en beambten is, blijkens de voorloopige uitkomst van de telling der ambtenaren te stellen op 160.529. D. w. z. één ambt of beambte op 300 à 400 inwoners ongeveer. Is in Nederlandsch hoofdstad deze verhouding niet 1 op 4 inwoners?

Een ordonnantie is vastgesteld, strekkende tot tijdelijke afwijking van de militaire pensioenreglementen.

Het hoofd v. h. Kantoor v. Arbeid, mr. G. A. Vreede, heeft verklaard dat de voortdurende ontslagen en de toeneming der werkloosheid hoogst ernstig stemmen. Thans is reeds maandelijks *f* 40.000 tot *f* 50.000 voorsteunverleening noodig, hetwelk met groote moeite binnenkomt, terwijl voor 1933 *f* 400.000 noodig zal zijn, waarvan een deel te verkrijgen uit de opbrengst van loterijen en het overige door giften. In begin December zal opnieuw worden nagegaan hoeveel Europeanen tot de reëele werkloozen moeten worden gerekend.

Het totaal der netto-landsontvangsten heeft de eerste drie kwartalen van 1932 bedragen *f* 195.500.000, hetgeen tegenover de raming een mindere ontvangst van 40 pct. beteekent. Deze vermindering bedroeg voor: belastingen *f* 76.500.000, overschotten monopolies *f* 18.200.000 idem producten *f* 12.000.000, idem bedrijven *f* 12.500.000, diversen *f* 6.000.000.

Men verneemt dat alle zelfbestuurderss ter O. v. S., die indertijd de Korte Verklaring teekenden, vrijwillig 10 % van hun bezoldigingen opgaven ten behoeve van het sluitend maken van de begrootingen.

*De Ned.-Indische Landsynd. diende een concessie-*aanvraag in ten behoeve van de randkolonisatie ter O. v. S. De beslissing van de regeering in de materie der randkolonisatie kan eerlang worden verwacht, tijdens of onmiddellijk na de komende zitting van den Volksraad. Talrijk blijken de gevallen van Javaansche gewezen ondernemings-arbeiders, die op eigen kosten van Java naar de O. v. S. terugkeeren. Verschillende mandoers namen daartoe zelfs voorschotten op.

Het heet dat de verzoeken van rubberondernemingen ter O. v. S. en in Atjeh tot opschorting van de canon-belasting afstuitten op verzet van de Landschapsbestuurders, zoodat de kwestie aan de regeering is voorgelegd.

*Men verneemt dat de dir. v. d. Ned.-Ind. Tank-Stoom-*boot-Mij. aan de Soerabajasche Droogdok-Mij. een belangrijk aandeel toezegde in de herstellingswerkzaamheden van haar schepen, welke tevoren bijna uitsluitend te Sjanghai en Singapore werden verricht.

De G. G. heeft de jaarstukken der K. N. I. L. M. over 1931 goedgekeurd. Het winstsaldo bedraagt *f* 140.000, waarvan ¾ den Lande toekomt.

Thans hebben 27 organisaties en personen instemming betuigd met het intiatiefvoorstel van den G. G. ten aanzien van de vorming van een fonds voor werklooze suikergeëmployeerden.

De meerder- en minderheidsgroepen van belanghebbenden bij de suikerindustrie zijn het nog steeds niet eens kunnen worden over de inrichting van het nieuwe te scheppen centrale orgaan. Door een kamerlid zijn terzake nu ook vragen aan den minister gesteld. De 29sten a.s. zal weder eene vergadering onder presidium van den G. G. worden gehouden. Verder heeft de regeering de algemeene verdediging in den Volksraad van de definitieve ontwerpen ter regeling van den suikerverkoop opgedragen aan prof. Van Gelderen, terwijl mede als regeeringsgemachtigden aangewezen zijn de dir. der dep. v. L. H. & N., B. B. en justitie.

De watervoorziening van Paramaribo door aanvoer per trein ondervindt moeilijkheden als gevolg van de groote droogte, watergebrek, dikke mist en boschbranden. Ook de koffie-plantages hebben tekort aan water.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Modellen van Indische Vaartuigen.

In dank ontvingen wij onlangs de elfde *„Gids in het Volkenkundig Museum"* der Koninklijke Vereeniging *Koloniaal Instituut* te Amsterdam met den titel: *„De Inlandsche Scheepvaart"*, geschreven door den heer *Chr. Nooteboom*, als vakkundige.

In dit Museum is aan de Inlandsche scheepvaart een afzonderlijke zaal gewijd, waarin een groot aantal modellen van vaartuigen, bij inboorlingen in gebruik, zijn tentoongesteld. Dit vindt zijn oorzaak in verschillende omstandigheden, zooals wij in de „Inleiding" van het handige boekje lezen:

„Voorop staat, dat de Inlandsche scheepvaart in een eilandenwereld als de Indische Archipel van groot belang is voor het verkeer tusschen de verschillende landstreken en kustplaatsen. Ondanks het uitgebreide net van stoomvaartlijnen, dat den Archipel overdekt, vindt een zeer belangrijk gedeelte van het vervoer tusschen de eilanden plaats met schepen van niet-europeesche bouwórde; zoo varen er thans in Nederlandsch-Indië bijna 6000 van deze vaartuigen op een jaarpas, die tezamen inhoud hebben van ruim 140.000 M³., hetgeen beteekent, dat die zeilvaartuigen een gemiddeld laadvermogen bezitten van ongeveer 24 M³. Van deze schepen is het aantal met een inhoud van 12 tot 20 M³. het grootst; veel kleiner zijn de cijfers van de schepen met minder dan 12 M³. inhoud en van die met een draagvermogen tusschen 20 en 30 en van 30 tot 50 M³. In deze getallen zijn niet begrepen de tallooze kleinere booten, de visschersschepen en de vaartuigen voor plaatselijk gebruik. Het belang, dat de visscherij heeft voor de inheemsche samenleving is moeilijk te onderschatten. Visch speelt als volksvoedsel een groote rol; dus zullen ook de visschersschepen van groote beteekenis zijn. Centra van scheepsbouw vinden we te Cheribon, Rembang, Madoera, Pontianak, Bandjermasin, Negara, verschillende plaatsen in Zuid-Celebes en de Molukken en in het bijzonder de Kai-eilanden.

„Een andere omstandigheid is dat deze schepen zoowel door klimatologische en geografische als door kultureele oorzaken zoozeer afwijken van hetgeen wij in onze westersche omgeving kennen en bovendien onderling zoo sterk uiteenloopen, dat de kennisneming ervan zeer de moeite waard is.

„Hierbij past ten slotte de laatste omstandigheid aan, die wij vinden in de *sierlijkheid* van vele dezer modellen, de fraaie vormen, de versiering van snij- en schilderwerk, de kunstvaardigheid van het vaak zoo fraaie geheel, dat vele exemplaren vertoonen. Bijna elk dezer vaartuigen is een lust voor de oogen in lijn en in opzet, zoodat het zien dezer verzameling voor velen een genoegen zal beteekenen."

Laatstgenoemde omstandigheid maakt, dat een aanbeveling tot kennismaking met dezen zeer onderhoudenden *Gids* en tegelijkertijd met dat deel van het Museum, gelegen aan het begin van den derden omgang van de Volkenkundige afdeeling, waarin bovenbedoelde scheepsmodellen zich bevinden. Juist

in deze rubriek van *Het Koloniaal Weekblad* thuis hoort.

Hoe buitengewoon fraai van vorm en versiering die eigenaardige Indonesische vaartuigen dikwijls zijn blijkt ook uit de talrijke foto's, waarmede het boekje verlucht is, om te beginnen het model van een Pakata uit Halmaheira op den omslag.

Welk een sierlijke rankheid vertoont het met kleine vlaggen opgetuigde vaartuig van de Sangih- en Talaud-eilanden, terwijl in de voorstevens der oorlogsprauwen van de Waropen-kust (Noord-Nieuw-Guinea) door een ongekende pracht van snij- en schilderwerk een imposant geheel wordt gevormd, getuigend van grooten kunstzin, niet minder goed geslaagd, dan de in draakvorm rijk bebeeldhouwde *belang* of *prauw* bij roeiwedstrijden in gebruik op Banda, (Zuidelijke Molukken).

Hoe elegant liggen de kleine boomstamkano's met hunne wijd uitgespreide vlerken, of uitleggers, als stabiliteitsorganen, op het water!

Aan vele scheepjes is duidelijk aan de optuiging te zien, hoe zij, naast het utiliteits-gebruik, soms ook een cérémonieele functie te vervullen hebben. Ook de diapositieven van de ramen geven daarvan een goed beeld.

De heer Nooteboom heeft zijn stof verdeeld in vier typen, naar de wijze van samenstelling, d.w.z. de constructie der vaartuigen, hetgeen hem een goede basis verschafte, waarop hij zijne belangrijke bespreking gebouwd heeft. Voor leeken is ten slotte een nuttig lijstje van technische termen met verklaring toegevoegd.

Schrijver vertelt daarvan o.m.:

> „Onder aan het laatste raam zien we een flotille van kleine boomstamkano's van de zuidkust van Nieuw-Guinee, die door hun bemanning, Papoea's van dit gebied, staande met lange pagaaien worden voortbewogen. Van deze pagaaien zijn er enkele aan den muur naast dit raam opgehangen; het zijn sierlijke, vaak mooi bewerkte voorwerpen."

Zuid-Holl. Vereeniging voor Volkskunst en Kunstnijverheid.

Bovengenoemde vereeniging, welke in den loop der jaren door hare bemoeiingen, gepaard aan excursies en tentoonstelling op kunstgebied, goeden invloed heeft uitgeoefend, hield j.l. Zaterdagmorgen haar jaarvergadering te Rotterdam, onder voorzitterschap van den heer J. van Hoey Smith, nadat eerst door de leden een bezoek was gebracht aan den nieuw-bouw van het Museum Boymans aldaar, onder deskundige leiding van den architect en den directeur dier instelling, die de noodige inlichtingen gaven, o.a. van zeer belangrijke, goedgeslaagde proeven, welke genomen zijn tot doelmatige belichting der te plaatsen kunstvoorwerpen. Het belooft een pracht-gebouw in modernen stijl te worden, mooi gelegen in een grooten tuin.

Na in *Atlanta* het noenmaal gebruikt te hebben, begaven de leden der vereeniging zich ten 3 ure naar den Rotterdamschen *Kunstkring* in de Witte de Withstraat, waar men op hen gewacht had, voor de officieele opening eener tentoonstelling van Leerdamsch glaswerk, die op artistieke wijze gerangschikt, een volledig overzicht geeft van de kunst-produkten dier bekende glas-fabriek.

Allereerst werd het woord gevoerd door den president van den Rotterdamschen Kunstkring, *mr. J. R. Goddard*, die na een bel geluid te hebben, om stilte te verzoeken, begon met de rake opmerking, dat het noodig zou zijn als bel-luider of trommelslager hier telkens te staan en liefst aan den ingang, omdat de leden van de vereeniging en ook andere stadgenooten niet altijd voldoende blijk geven van het belangstelling, terwijl er in deze zaal toch zoo dikwijls dingen van belang te zien zijn, waar men iedereen, die iets voor kunst voelt, wel bij zou willen halen. In dezen tijd van tegenstellingen is warm medeleven een noodzakelijkheid, om het even of wij staan voor het zuivere handwerk dan wel voor het kunstzinnige industrieele product, waar de machine haar aandeel bij heeft gehad. De heer Goddard dankte verder den heer *Copier* voor het schoone arrangement van de zaal, den heer Cochius, directeur van de fabriek, voor zijn ruime medewerking en alle anderen, die zoo vriendelijk zijn geweest, hulp te verleenen; o.m. de *fabriek D 3* voor het leenen van de moderne meubelen en de firma Immink de Lange voor de verschillende bloemversieringen, waarmede de fragiele schoonheid van het glas des te beter tot haar recht kan komen.

Hierna was het woord aan den heer *P. M. Cochius*, die zich vooral verheugd toonde, dat er voor de eerste maal met eenigen nadruk gevraagd was om een „historisch" overzicht van datgene, wat de fabriek in den loop van ongeveer 16 jaren, met de hulp van verschillende kunstenaars, vervaardigd heeft; want, zeide hij, het kan in deze tijden, nu men voortdurend met angst naar de toekomst kijken moet, een korte verademing zijn, een terugblik te mogen werpen op den arbeid, die achter ons ligt. Het was in het oorlogsjaar 1916 dat de heer Cochius, niet zonder schroom, zijn vriend *De Bazel* opzocht met het aarzelend-geuite voorstel, voor Leerdam ontwerpen te willen maken. En het was een groote verrassing, dat hij, De Bazel, niet alleen op het voorstel inging, maar dit deed met het grootste enthousiasme, omdat hij de samenwerking tusschen kunstenaar en industrieel beschouwde als de noodzakelijke schakel om te komen tot de verwezenlijking van een van zijn levensidealen, n.l. de vervaardiging van het aesthetische massaproduct. Wij waren het, zeide spreker, dan ook spoedig over de voorwaarden eens en hebben 7 jaar steeds in de grootste harmonie met elkaar gewerkt.

Maar het duurde 4 jaar, vóór De Bazel zich van zijn opdracht kweet, vóór het geperste glas kon worden vertoond. Want al die wondermooie serviezen, bloemvazen en gebruiksvoorwerpen, ontworpen tot 1920, waren voor hem slechts het middel om het materiaal, waarmede hij moest werken, goed te leeren kennen.

Zijn eerste servies-ontwerpen bestempelde hijzelf als pogingen. Hij vroeg meermalen ze terug te mogen nemen, omdat het latere werk zooveel beter was.

Van degenen, die mij in dezen moeilijken aanvangstijd hielpen om veel schoons tot stand te brengen wil ik, verklaarde de heer Cochius verder, dankbaar gedenken, den keramist *C. J. Lanooy*, die een keur van bloemvazen ontwierp, *C. de Lorm*, den Haagschen kunstnijveraar, die allerlei gebruiksvoorwerpen bracht en zich zette aan het ontwerpen van drinkserviezen, een uiterst moeilijke en ondankbare taak, omdat het beste servies dikwijls toch niet door het publiek wordt gewaardeerd; *Chris Lebeau*, den bekenden ontwerper van het prachtige tafellinnen van de firma Van Dissel te Eindhoven; *Jaap Gidding*, die een poging waagde geschilderd glas te ontwerpen en last not least onzen grooten bouwmeester, *dr. H. P. Berlage*, die reeds in vroegere jaren glas had ontworpen en zich in 1923 bereid verklaarde een tweede geperst servies te geven, ditmaal niet in groen, paars of blauw glas, zooals bij de Bazel's servies, maar in half-doorschijnend kanariegeel. Verder ontwierp hij eenige serviezen en verscheidene jaarbekers, alsmede een reeks abstracte composities, waarvan wij er tot dusver slechts één konden reproduceeren, omdat zij voor ons zulke moeilijke technische problemen met zich brachten, dat de meeste nog niet uitvoerbaar bleken. En telkens verrast deze vitale figuur weer met nieuwe ontwerpen.

Reeds ten tijde van de Bazel's leven werd telkens van gedachte gewisseld over de noodzakelijkheid den „internen kunstenaar" aan het bedrijf te verbinden. En zoo hadden wij het geluk *A. D. Copier*, die reeds als teekenaar aan de fabriek verbonden was, te ontdekken en met behulp van *Jac. Jongert* voor te bereiden voor zijn latere taak. Hoe hij zich heeft ontwikkeld, moge blijken uit al het werk, dat hier van hem is tentoongesteld.

Het is wel vanzelfsprekend, dat naarmate Leerdam een eigen school ontwikkelde, het accent meer en meer verplaatst werd van de kunstenaars buiten de fabriek naar den internen kunstenaar. Dit neemt echter niet weg, dat in een fabriek, waar de scheppingsdrang zoo groot is, telkens nieuwe momenten met geheel nieuwe opgaven, te voorschijn treden. Zoo werden aanvankelijk niet alleen door Copier, maar ook door Lebeau, Lanooy en Strebelle zeer schoone Unica gemaakt. Toch moesten wij, om zeer begrijpelijke economische beweegredenen, besluiten dit werk meer en meer te beperken tot dat van den internen kunstenaar.

Doch bij de daaropvolgende ontwikkeling van de afdeeling kleinplastiek, waren het weer tal van outsiders, die ons kwamen helpen. Ten eerste de pas overleden beeldhouwster baronesse Völcker van Soelen, geboren Van Asch van Wijk, die voor een bestelling een „masker" ontwierp, hetwelk zoo goed slaagde, dat wij toestemming vroegen en verkregen om het te mogen vermenigvuldigen. Daarna Lucienne Bloch, een jeugdige Amerikaansche beeldhouwster, dochter van Ernest Bloch, den bekenden componist, die zich met grooten ernst en doorzettingsvermogen, inwerkte in de talrijke technische problemen, waarvoor een beeldhouwer in glas komt te staan en ons na een jaar van hard werken een reeks plastieken bracht, die, naar wij vertrouwen, nog met tal van andere zullen worden verrijkt. Dan Uiterwaal, een katholiek beeldhouwer, die de bekende „Madonna" creëerde en bezig is met een reeks van andere, meer of minder religieuze plastieken.

Doch deze afdeeling staat nog in haar kinderschoenen en wij hopen in de komende jaren te bewijzen, dat glas is en blijft een mysterieus product, dat steeds weer aan de wereld nieuwe verrassingen zal bereiden en een nieuw genot voor de oogen zal brengen. Wij voelen ons dus nog steeds in het beginstadium van onze taak.

U ziet hier een enkel stuk en teekeningen van den grooten Amerikaanschen bouwmeester F. Lloyd Wright, vervolgde de spreker. Toen ik in 1928 in Amerika rondreisde, noodigde hij mij in zijn huis uit. Hij was zoodanig betooverd door wat Leerdam had gemaakt, dat hij mij zijn steun en hulp aanbood en, zooals hij het uitdrukte, met ons een

contract sloot „for life". Doch doordat hij van de techniek niet op de hoogte was, kon hij tot dusver niet veel doen. Glas is nu eenmaal niet op de teekentafel te ontwerpen.

Men vraagt ons dikwijls hoe wij staan tegenover namaak van onze modellen. Aangezien wij geen liefdadige instelling zijn, moeten wij ons daartegen met kracht en macht verzetten en wij doen dat met groeiend succes.

Er zijn ook wel gevallen, waarin wij falen. Neem bijvoorbeeld de glazen bolvaas; in minder dan geen tijd hadden 12 fabrieken in verschillende landen haar nagemaakt en werd heel Europa met het artikel overstroomd. En er was niets aan te doen, omdat de wetgever den bol beschouwde als een „geometrische figuur".

Nog erger dan namaak is de nabootsing, die volkomen straffeloos gebeurt niet alleen, maar waarbij de nabootsers een houding aannemen van: „wat verbeeldt die Glasfabriek Leerdam zich wel, wij ontwerpen ook kunstnijverheid, enz." Het gaat in handel en industrie niet zoo fijngevoelig toe. Men schatert er om idealistische tendenzen in fabrieken en nog meer om den „idealistischen" fabrikant; maar zij, die er voordeel in meenen te zien, maken of bootsen *rücksichtslos* na, zooals dat in hun kraam te pas komt.

En toch in dezen moeizamen arbeid, het brengen van de kunstgedachte in het massaproduct (een arbeid waarmede zeker een menschenleven gemoeid is) onuitvoerbaar zonder de rotsvaste overtuiging, dat men door deze daad de maatschappij „dient". En het is gelukkig, dat er ook in ons land een streven merkbaar is onder zakenmenschen in handel en industrie, om er rond voor uit te komen, dat er volstrekt geen antithese behoeft te bestaan tusschen het zijn van een goed zakenman en het koesteren van idealistische opvattingen. De Rotary-beweging, die in ons land zulke groote afmetingen aanneemt, eischt van haar leden o.a. dienst aan de maatschappij.

Zij, die voorgaan, moeten er zich in schikken, dat zij onherroepelijk geïmiteerd worden. Als zij willen, kunnen zij zich troosten met de gedachte, dat er ook iets goeds schuilt in de nabootsing van het goede product. En of zij zich troosten of niet, het gebeurt toch.

Leerdam verloor in 1931 ongeveer allen export, circa 40 pct. van haar productie. In dien noodtoestand is zij zich gaan toeleggen op een goedkooper product, dat anders geëtiketteerd dan het kunstnijverheidsproduct en zonder meesterteeken van een kunstenaar in den handel werd gebracht. Vele kleine beurzen, die zich het koopen van de Leerdamsche kunstnijverheid niet konden veroorloven, koopen nu toch.

Doch dit product is op deze expositie, waar het ook niet geheel op zijn plaats zou wezen niet present, omdat ruimte ontbrak.

Is het lot van den avant-garde fabrikant dan niet altijd benijdenswaardig, in Europa zijn langzamerhand meer groote industrieën, die den weg der kunstgedachte volgen en het publiek begrijpt beter dan vroeger dit streven en heeft er dus meer waardeering voor. Wat wij thans beleven, is een soort oorlogstoestand; de grenzen zijn gesloten en ieder land is op zichzelf aangewezen, maar eens zal dat alles toch weer veranderen en beter worden. Het deed spreker goed hier bekende ontwerpers als Lanooy, de Lorm, Lebeau, de Koo, Uiterwaal en Jaap Gidding in de zaal aanwezig te zien; wat aan de andere zijde het publiek betreft, zonder zijn hulp zou de strijd verder evenmin mogelijk zijn.

De rede van den heer Cochius werd met een warm applaus ontvangen en de vele aanwezigen toonden zich over de metamorfose van de Kunstkringzaal, met haar indirecte verlichting, in het bijzonder ingenomen.

Wij geven hier de openingsrede van den heer Cochius in extenso weer, mede omdat veel van hetgeen hij zeide, ook van toepassing mag geacht worden voor de Indonesische kunstnijverheid, te maar daar er ernstig naar gestreefd schijnt te worden, in Nederlandsch-Indië ook meer en meer fabrieken op te richten.

Het is te hopen, dat dan van den beginne af de goede, moderne opvattingen op kunstgebied ook toegepast zullen worden in samenwerking met de kunstzinnigen onder de inheemsche bevolking.

Er is thans te Rotterdam nog een belangrijke moderne tentoonstelling te zien, n.l. een op het gebied van *Foto-montage*. Doch daarover de volgende week, thans willen wij alleen nog de lezers herinneren aan den interessanten

Bazar van Simavi *)

met tentoonstelling van Indonesische kunstnijverheid, welke Dinsdag j.l. door den oud-Gouverneur van Ned.-Indië *Mr. D. Fock* geopend werd in het gebouw *„De Eendracht"*, Goudsche weg 130 te Rotterdam, welke tot en met a.s. Vrijdag geopend blijft, en *last not least*, aan de zoo aantrekkelijke

Sint-Nicolaas-Uitstalling van Boeatan,

Heulstraat 19, Den Haag, waar men voor de aanstaande feestdagen allerliefste geschenken zich kan aanschaffen en tegelijk tot een goed doel medewerken:

aanmoediging van het Indonesische kunsthandwerk.

*) Zie in deze rubriek der vorige Kol. Weekbladen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

China—West-Europa.

Hetgeen de heer J. G. Boon schreef in het „Soer. Hbl." in zijn „Chinoiseries" wordt volkomen gedekt door wat de Amerikaansche koopman *G. Warren Heath* zegt over het Japansch-Chineesch conflict in een artikel in „Current History". In twee artikelen vestigt het *Soer. Hbl.* (17 en 18/10 „China") de aandacht op zijn betoog. Ondanks de legendaire reputatie der Chineezen wat betreft eerlijkheid, waarheidsliefde en fair-play, zijn China en de Chineezen in belangrijke mate veranderd sinds den tijd, dat het woord van een Chinees even betrouwbaar was als goud. De schrijver behoeft slechts te wijzen naar de behandeling van vreemdelingen in de Chineesche gerechtshoven, de corrupte functionneering van het Bureau voor handelsmerken te Nanking, de aanmatigende en antagonistische houding van de meeste Chineesche autoriteiten, de vele kleine moeilijkheden, welke buitenlandsche personen in den handel worden in den weg gelegd, den geest van vijandschap tegen alles wat buitenlandsch is, welke geest in China overheerscht, en de arrogante agitatie om de afschaffing van de extra-territoriale rechten te bewerkstelligen.

In zijn „De Week" *(Soer. Hbl.* 22/10) kan de heer *J. G. Boon* zich niet vereenigen met de beschouwingen van Villanus in het „Soer. Hbl." (21/10 „Japan en Volkenbond"). Waar China volmaakt in het teeken staat van den vreemdelingenhaat, doet het *z. i.* eenigszins lachwekkend aan, wanneer men het Westen zich ziet ergeren aan de houding van Japan tegenover China.

N. h. i. van *De Sum. Post* (27/10 „Vereenigt Europa!") is de Volkenbond te Genève een anachronisme en een negatie van de groote problemen, die onze tijd nog heeft te beleven. De tegenstelling tusschen *Groot-Brittannië* en *het Europeesche continent* is alleen reeds een beletsel tegen elke stevige bondsvorming. De *Amerikanen* zijn politiek en economisch voldoende van Europa onafhankelijk; voor hen is de Monroe-leer een politieke richtsnoer. De Amerikaansche expansie in de horizontale Oost-West lijn richt zich van Europa af naar den Pacific. *In den Pacific ontwikkelt zich een zelfstandig probleem*, waarvan de uitkomst tot een radicale tegenstelling met de Europeesche belangen kan voeren. Grootere eenheden kunnen onder sterken druk gemakkelijker ontstaan; het is derhalve zeer wel mogelijk, dat *de West-Europeesche volken* door de macht van de Ver. Staten, de toenemende spanning in den Pacific en door den haat van de Sovjet zouden worden saamgesmeed. Wil West-Europa zijn positie behouden, dan zal het moeten begrijpen, dat het bestaan van de vier statenmassa's (Amerika, de Britsche Statenbond, Rusland en, plaatselijk in den Pacific, Japan), die de wereld beheerschen, het particularisme in de staatsvorming van het Continent als onhoudbaar veroordeelt. Het vereenigen van de gezamenlijke belangen is staatkunde, het samenbrengen van wat niet bijeenbehoort, dilettantisme. In de Europeesche politiek zouden wij eigenlijk niet meer moeten spreken van Franschen en Duitschers, maar van Fransche, Duitsche en — naar *De S. P.* hoopt — ook Engelsche Europeanen.

Correspondenties uit het Buitenland treffen wij o.a. aan in het *Soer. Hbl.* (17 t/m. 22/10), de *Deli Crt.* (24 t/m. 29/10) en *De Loc.* (12 en 19/10 „Japan", Dr. L. H. Grondijs; 24/10 „Weekberichten").

De Pers in Indië.

In het *Koloniaal Verslag*, thans omgedoopt in Indisch dito, is een plaats ingeruimd aan *een beschouwing over de pers.* Gewezen wordt o.m. op de nieuwe taak die de pers in Indië vond in de verwezenlijking van de wettelijk gegeven openbaarheid bij de behandeling der aangelegenheden in de vertegenwoordigende raden, gepaard gaande met stelselmatige vóórbehandeling van de publieke zaken en de daarbij gegeven voorlichting. Van de persorganen kan in den nieuwen vorm opbouwende arbeid worden verwacht, terwijl de ontwikkeling van het sociaal-politiek leven mede in de pers waardevollen steun kan vinden. N. h. o. van het *Bat. Nwsbl.* (22/10, 2de bl. „De Pers", *R.)* zal men de ontwikkeling van „beginselprogramma's" der Europeesche pers even grondig zien mislukken als die van de Europeesche politieke partijen; men gevoelt er geen *levende krachten* achter, evenmin als bij de Europeesche bevolking van Indië. Wel ziet *R.* iets anders. *R.* ziet, naast een toenemende en heugelijke belangstelling voor de buitenlandsche gebeurtenissen (die dank zij de organisatie van Aneta volkomen kan worden bevredigd) *een langzaam afsterven van de stuwende kracht in de Indische pers.* Met uitzondering van Zentgraaff, de laatste representant der oude garde, weet vrijwel geen enkele journalist meer iets van „Indië", met uitzondering van zijn woonplaats en omgeving. Toch is hetgeen buiten de hoofdsteden voorvalt niet zoo onbelangrijk dat men het zonder scha voor oriëntatie of oordeel kan verwaarloozen. In sommige gevallen kunnen deskundige medewerkers in die leemte voorzien. Ook *deze ontwikkeling van zaken is natuurlijk: de toenemende verwestersching* speciaal van de Europeesche bevolking in de groote steden. In de groote stad kan de Westerling tien jaar wonen zonder iets van Indië te zien of te weten, met uitzondering van het asfalt en de veertiendaagsche ervaring van een berghotelletje, zonder iets van de volkeren van Indië te kennen. En dit publiek vormt de kern van de krantenlezers. De steller van het Indisch verslag ziet den nieuwen toestand als een ontwikkeling ten goede; *R.* meent echter dat deze visie eenzijdig is. De krant in Indië wordt meer en meer een bedrijf, een commercieele onderneming. Haar stuwkracht, haar onbaatzuchtige niemand en niets-ontziende critiek, vervlakken en verslappen. De groote figuren die haar ontvallen, vinden geen vervangers. De Indische pers is een zaak geworden van voor het meerendeel goede vaklieden, met een druk bestaan, verdeeld tusschen kantoor en huis. Dat haar wilde ongebreideldheid verdween is de voornaamste winst van een periode van een dozijn jaren; die winst is — vreest *R.* — duur betaald.

Doodende administratie.

Z. constateert in de *Java-Bode* (24/10 „Doodende administratie") dat Indië, en vooral het in alle opzichten gereorganiseerde Java, overladen is met lichamen en personen, die door elkaar heen adviseeren, inspecteeren, beheeren.... en dit kost der gemeenschap handen vol geld. De instelling van gouverneurs was *z. i.* een stap in de goede richting, omdat zij het geheele ambtelijke apparaat in eenig gebied weer een alles afdekkenden koepel gaf: *den bestuursambtenaar.* Deze ging vroeger in zijn gebied over alles; dit was mogelijk zonder dat hij zich met technische détails bemoeide. Daarna zijn de speciale diensten uitgegroeid; zij staken buiten den ouden koepel omhoog. Geen werk is thans zoo noodzakelijk als de snelle uitroeiing van tal van

adviseerende en controleerende organen en personen. Dit slaat niet speciaal op de provincie; de voorbeelden liggen allerwegen opgetast. Zoo wordt Indië bedolven onder de paperassen, en voortdurend zijn er nieuwe ambtenaren noodig, omdat de oude het werk niet af kunnen. Men neme een plaatsje als Buitenzorg. Vroeger vond men daar: een ass.-resident, een controleur en een patih. Nu zijn er: één resident, één ass.-resident, twee controleurs, commiezen naar rato, een regent, een patih, een wedana, en hulpdiensten in verhouding tot het geheel. Ten slotte: een burgemeester met gemeenteraad. Men berekene eens hoeveel alleen te Buitenzorg meer dan vroeger aan het bestuursapparaat werden uitgegeven! Natuurlijk is op eenige uitbreiding van de bemoeienissen der Overheid in de laatste jaren te wijzen, doch zij is ook in de verste verte geen verantwoording voor de kolossale uitbreiding van het Overheids-organisme. Een goed deel der bezigheden en bemoeienissen beweegt zich om één en hetzelfde object. *Dit is de kanker van Indië.* Hij zal — zoo besluit Z. — nooit verdwijnen, omdat hij inhaerent is aan ons bureaucratisch systeem. Toch zijn *eene sluitende begrooting en een korps behoorlijk betaalde ambtenaren* slechts mogelijk bij uiterst grondige versobering der lands-administraties.

De *Deli Crt.* (25/10 „Meer eenheid") bespreekt het „Massaal protest tegen de salarisverlaging", te Medan (24/10) en te Padang (21/10, 4de bl.), evenals *De Sum. Post* (24/10 „De toon van het protest"; 25/10 „*Ambtenaren en particulieren*"; 26/10 „Goede raad is duur", betr. het N. I. O. G.).

Rotary international in Indië.

Op 22 en 23 Oct. j.l. werd te Djocjakarta onder voorzitterschap van *Dr. H. Philippi* de eerste „district-assembly" gehouden van *Rotary International in Ned.-Indië (Deli Crt.*, 29/10). Alle *clubs van Java* waren vertegenwoordigd door hunne voorzitters en secretarissen. *Bandoeng* was vertegenwoordigd door prof. dr. W. Boomstra, *Batavia* door prof. dr. R. Remmelts en dr. F. van Hulstyn, *Djocjakarta* door de heeren ir. A. W. de Groot en C. L. Götz van der Vet, *Malang* door burgemeester E. A. Voorneman en ritmeester H. C. Hekker, *Semarang* door jhr. mr. C. H. V. de Villeneuve en ir. H. R. Beukelman en *Soerabaia* door dr. H. W. Lubberhuizen en Mr. W. P. van Stockum. De rotary-clubs werken over de geheele wereld volgens het z.g. „aims and objects plan". Dit plan kent een aantal werkcommissies en ziet er voor den outsider vrij ingewikkeld uit. In wezen is het dat echter niet. Het plan is geboren en langzamerhand uitgegroeid en afgerond in Groot-Brittannië en Ierland, waar een bijzonder krachtige Rotary-organisatie bestaat, van welke veel invloed uitgaat. Prins George is beschermheer en bezoekt herhaaldelijk verschillende bijeenkomsten. De in het oog vallende goede werking van het „aims and objects-plan" in Engeland was oorzaak, dat op de internationale conventie van 1927 deze werkwijze door Rotary International voor de geheele organisatie aanvaard werd. Te Djocja gaf *ir. P. H. W. Sitsen* een overzicht van den socialen arbeid door de rotary-club van Djocja reeds verricht. Rotary stelt zich op het standpunt, dat de club er niet is om als zoodanig bepaalde werkzaamheden te organiseeren, doch om door studie in de commissies en besprekingen in de club de leden er toe te brengen hun invloed aan te wenden in eene richting, die door de club als de juiste wordt beschouwd, zoodat het dikwijls moeilijk is uit te maken, waar de invloed van Rotary begint en waar haar invloed ophoudt. Van een goed georganiseerde Rotary-club kan een weldadige werking uitgaan. Op de assembly werd besloten dat *de redactie van het tijdschrift* „Rotary in Ned.-Indië" voortaan te Bandoeng gevestigd zal zijn.

Rubber-Prijsvragen.

Door het bestuur van het Alg. Landbouw Syndicaat (Batavia, Kali Besar West 11) zijn prijsvragen uitgeschreven voor nieuwe toepassingen van rubber, welke den afzet hiervan zullen kunnen vergrooten *(De Loc.* 20/10, blz. 28). In de eerste plaats wordt gedacht aan artikelen, die in Indië uit latex of uit rubber gemaakt kunnen worden zonder behulp van kostbare machinerieën, en welke in Indië eventueel ook in andere deelen van Azië, afzet kunnen vinden. Als voorbeelden van mogelijke toepassingen worden genoemd: *1.* Rubbervellen of Rubbermatrassen ter vervanging van bultzakken. 2. Rubberzolen voor schoenen en sandalen. *3.* Rubber dakpannen en Rubber tegels. *4.* Vuurmakers uit rubber. 5. Rubber voor vaatwerk. 6. Rubberwegen. Prijzen worden uitgeloofd van *f* 250 en *f* 100 voor de twee beste inzendingen. De prijsvraag is in de eerste plaats bedoeld om de medewerking en belangstelling van de *praktijk* in deze aangelegenheid te stimuleeren. Het is zeker niet de bedoeling dat de antwoorden den vorm van gedegen wetenschappelijke verhandelingen krijgen; zelfs de eenvoudigste suggesties kunnen voor bekroning in aanmerking komen.

Gevaarlijke plannen.

De Loc. (15/10, blz. 15 „Een bedreiging") wijst op de mogelijkheid eener massale *sluiting van suikerfabrieken* en op de daaruit voortvloeiende ernstige gevolgen voor de bevolking en de Europeesche werknemers.

In de *Java-Bode* (19/10 „Gevaarlijke plannen") waarschuwt Z. er voor dat *de beteekenis van de huidige periode* in de suikerindustrie voor de historie van Indië vooral niet moet worden misverstaan. Men heeft te beseffen, dat het voor de Westersche landbouwnijverheid een ernstig gevaar is, wanneer de bevolking zich al te intensief weer gaat inleven in haar oude bestaansvormen. Mocht het sluiten van suikerfabrieken op groote schaal een aanzienlijk deel der bevolking in eenige streek dwingen terug te vallen op het oude en primitieve tani-leven uit den tijd der goeddeels gesloten huishouding, dan realiseere men, dat die terugval na zekeren tijd voor de bevolking groote charme zal hebben, omdat de daardoor geschapen toestand geheel aan haar levensideaal beantwoordt. Men hoede zich voor sluitings-experimenten. Hier en daar heeft het Europeesch groot-landbouwbedrijf de economische basis van het volksleven ingrijpend veranderd; de intrede der malaise wierp vrijwel alles weer onderstboven en trof velen, die met de Suiker in relatie staan, bijzonder zwaar. Een enkel voorbeeld: In eene bestuursafdeeling in Oost-Java, waar — evenals overal elders — de grondeigenaars, die hun grond aan de Suiker verhuren, bij de afdeelingsbank daarop geld leenen, liepen allen vast door het cancelen der contracten, nu geen riet meer wordt geplant. Niemand kon zijn schuld aan de bank betalen, zoodat deze verplicht was ruim 300 executie-verkoopingen voor te bereiden. Gelukkig greep de ass.-resident tijdig in; een verkoop van bezittingen in dezen tijd zou vrijwel niets hebben opgebracht en voor een ieder een ramp zijn geweest. Gevallen als deze — het is slechts een greep uit de ervaring van ieder bestuursambtenaar — kunnen bij millioenen Inlanders de overtuiging vestigen, dat men *het veiligst* is onder de oude verhoudingen. Vooral: *het gelukkigst.* De Suikerindustrie kan zich de weelde niet permitteeren door haar eigen handelingen eene voor haar zeer ongewenschte verandering te brengen in de volksmentaliteit. Overwegingen van politieken aard laat Z. hier buiten bespreking.

Cultuurbelangen worden behandeld in het *Soer. Hbl.* (14/10, 3de bl. „De Suiker en de bevolking"; 18, 19 en 20/10 „Zuid-Sumatra-notities", Z. over de Giesting en rubber; 19/10 „De nieuwe Suiker-politiek", *J. G. B.;* 21/10 „Eenheid is macht", *J. G. B.* betr. thee), *De Loc.* (24/10, blz. 3 en 5 „Een protest", betr. thee; blz. 13 „Britsch-Indië en onze Java-suiker") en de *Java-Bode* (21/10 „Sociale nooden", Z. betr. het vraagstuk der werkloosheid van den Europeaan in Indië; 25/10 „Matiging noodig", *Z.;* „Tegen verhooging van de thee-invoerrechten", *S. W. Zeverijn).*

Bescherming van titels noodig.

In 1927 en 1928 hebben zich te Soerabaja herhaalde gevallen voorgedaan van *uitoefening van tandheelkundige practijk door onbevoegden.* In het „Soer. Hbl." is destijds aangedrongen op bescherming van titels en is er op gewezen, dat onze wetgeving hierin nog niet op voldoende wijze voorziet. Indië werd door vreemde „deskundigen" beschouwd als een land, waar in volle vrijheid kon worden geliefhebberd. Men moet erkennen, dat de toestanden hier niet zoo simplistisch waren als in eene meer homogene samenleving. In Indië leven naast en door elkaar bevolkingsgroepen, wier ontwikkelingspeil, kultureel peil, en — in verband hiermee — behoefte aan geneeskundige hulp zeer uiteenloopen. Het is ook voor afzienbare toekomst uitgesloten, dat men strenge contrôle zou kunnen uitoefenen op personen, die het niet-Europeesche deel dezer samenleving voorzien van „geneeskundige" of „tandheelkundige" hulp. Slechts een voortschrijdend ontwikkelingsproces kan ook het Inlandsche deel dezer maatschappij brengen op zoodanig niveau, dat het alleen deskundige hulp wenscht, en dit vordert nog zooveel eeuwen, dat het volkomen buiten het rayon van overzichtelijke mogelijkheden valt. Derhalve zal contrôle zich slechts kunnen richten op hen, die werkzaam zijn onder het Europeesche publiek. De *Java-Bode* (22/10 „Bescherming noodig", *Z.)* kan mededeelen dat *maatregelen tot bestrijding* van het kwaad, voortspruitend door het optreden van onbevoegden, die misbruik van titels maken, in vergevorderd stadium verkeeren. De voorstellen richten zich tegen het misbruik der titels van *arts* en *tandarts.* Het was dringend noodig een einde te maken aan de anarchie, welke in Indië bij het gebruik van titels heerschte, en aan de benadeeling, welke niet slechts onze uitstekend opgeleide Hollandsche en Indische medici en tandartsen daarvan ondervonden, doch ook het publiek. Om van bepaalde gevaren maar te zwijgen!

Het *Bat. Nwsbl.* vertelt van „De opleving van de pest" (20/10, in West-Java), de *Deli Crt.* van „Tuberculose" (11/10, Prof. Dr. St. v. L.).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

In de *Soeara Oemoem* van 13 Sept. wordt opgekomen tegen de actie in de Europ. pers tegen de adviseurs der Regeering. Schrijver verwijt den Landvoogd niets te hebben gedaan om het hart der nationalisten te winnen, integendeel met bedreigingen te zijn aangekomen. Hij levert dan zijnerzijds kritiek op den Directeur van Landbouw, dien hij o.a. niet deskundig acht op het gebied van den Inlandschen landbouw.

In de *Siang Po* van 21 Sept. bestrijdt de hoofdred. Saeroen de suggestie van ir. Soekarno om ter bestrijding van het imperialisme relaties aan te knoopen met andere Oostersche landen; hij wijst er op dat kapitalisme en imperialisme internationale verschijnselen zijn en in Europa en Amerika net zoo goed vijanden hebben als in de Aziatische landen en dat het daarbij niet gaat om rassen- maar om klassen-tegenstellingen. Een relatie met andere volken zal naar schrijvers meening, in dezen tijd althans, de beweging verslappen. Beter ware op eigen krachten en kunnen te bouwen.

Het heftige, radicale blad *Api Rajat* van 1 Sept. meent dat de gekoloniseerde volkeren de ellende en slavernij, veroorzaakt door kapitalisten en hebzuchtigen, beu zijn: „het proletariaat is ontwaakt en herinnert zich dat zijn rechten zijn geroofd en vertrapt." Het blad ziet de redding in zelfhelp, dus non-coöperatie en een massa-actie, zonder zich over den aard daarvan uit te laten.

In een brief in *Soeara Oemoem* van 10 Sept. wordt verzucht dat de overheersching oorzaak is dat de gekoloniseerde volken geen rechten bezitten, waarmee zij de ellende van het kapitalistisch stelsel kunnen bestrijden. „Gelukkig opent de politieke constellatie in Europa en Azië voor ons volk wijde perspectieven." In het nr. van 23 Sept. wordt gevraagd wat de Regeering zal doen tegenover artikelen zooals er onlangs een in de Europ. pers verscheen over Indonesische leiders als Soekarno en Jamin; deze artikelen zijn gevaarlijk voor de rust en orde.

Op een gecombineerde vergadering van Inl. vereenigingen te Bandoeng werd onlangs gesproken over de belemmeringen die de gekleurde pers van de koloniale politiek ondervindt. De *Bintang Timoer* van 20 Sept. merkt op dat het blad van den persbreidel nog niets heeft gevoeld, maar dat wèl vonnissen tegen de Indonesische pers zijn geveld door vereenigingen van Indonesiërs zelven! Als de lieden die nu de kranten boycotten, die hen bekritiseeren, eens aan het hoofd van de Republiek Indonesia Merdeka te staan mochten komen, zou de persvrijheid nog meer aan banden worden gelegd!

De periodieken die organen zijn van politieke vereenigingen of van haar leiders, bespraken weer in vele artikelen, zoowel van de redacties als van inzenders, de noodzakelijkheid, motieven en rechtvaardiging van „de Indonesische vrijheidsbeweging". *Persatoean Indonesia* van de P. I. schrijft 30 Sept. over de „Koloniale tragiek", dat de geest van de koloniale politiek bij de Indonesiërs een gevoel van minderwaardigheid heeft gekweekt. Thans evenwel komt het nationale bewustzijn op en dit beteekent het wankelen van de positie van het imperialisme en van de koloniale macht. Schrijver acht het zeer verblijdend dat dit bewustzijn ook bij de jeugd merkbaar is en wekt op zich in de politiek te begeven.

De Regeeringscirculaire over het meedoen aan gezagsvijandige politieke beweging door ambtenaren wekt krachtig protest. De *Pewarta Deli* van 5 Oct. b.v. ziet er een vrijheidsbeperking in. Het blad waarschuwt tegen zulk een politiek, waarbij de groote lijnen zoek zijn. In de *Oetoesan Indonesia* van 26 Sept. werd opgemerkt dat men niet tevreden is met de muilkorf (de persbreidel-ordonnantie), maar nu ook de boeien aandoet!

Fikiran Rajat van 30 Sept. bevat een artikel over het karakter van de beweging en zet de beteekenis van het woord revolutionnair uiteen, met de opmerking dat de wereldgeschiedenis vol is van revoluties, omvorming in snel tempo, maar dat de beweging hier (in Ned.-Indië) geen geweld wil gebruiken. Gandhi's voorbeeld wekt geen navolging, al betoogt b.v. iemand in de *Darmo Kondo* van 8 Oct. dat de Indonesiërs hun karaktervastheid moeten herwinnen omdat uit Gandhi's daad blijkt hoe groote kracht daarvan uitgaat. Het vasten door redactieleden van de *Oetoesan Indonesia* als protest tegen de ontwerp-verordening op de z.g. wilde scholen wordt bespot, als naäpen van Gandhi.

Eensgezindheid is in de Inh. pers vooral te vinden in de kritiek op wat als belemmeringen van de beweging wordt beschouwd: in alle toonaarden worden die bekritiseerd. Zoo een in vinnige beeldspraak geschreven aanval op de belemmeringen welke heeten gebaseerd te zijn op „orde en rust" in *Persatoean Indonesia* van 30 Sept.: die woorden „orde en rust" zijn als 't ware de vergiftigde wapenen en het gifgas, die als een „stalen vesting" worden gebruikt om de vijanden te vernietigen. De *Soeara Oemoem* van 6 Oct. bevat een hoofdartikel waarin een vergelijking wordt gemaakt tusschen „twee Excellenties". Het blad merkt op dat er geen enkel teeken te bespeuren is dat deze Regeering hart heeft voor de Inlanders. Haar houding, die onver-

antwoordelijk moet heeten, is die van iemand, steeds gereed te waken en op te treden tegen alle gevoelens die niet naar haar zin zijn. Z. E. De Graeff zocht voeling met de voornaamste leiders; er bestaat dan ook geen haat tegen alles wat „belanda" heet. In het nr. van 4 Oct. werd al gewezen op het gemis aan verlangen van de Hollanders om de Inlanders te begrijpen, heel anders dan bij de Engelsche Regeeringspersonen.

Timboel van Sept. wijst op „het onbeheerscht optreden" der politie, dat strijdt met de schoone woorden van de Regeering in den Volksraad en op den duur kwade gevolgen zal hebben. Zoo wijst het blad op het politioneel ingrijpen op de kortgeleden gehouden vergaderingen van Indonesia Moeda. De jeugd wordt daardoor op „nationalistisch kookpunt" gebracht en tot het uiterste geprikkeld, de nationale bewustwording in uiterst linksche richting gedreven. Het blad waarschuwt voor dit optreden van de politie tegen de nationale beweging en tegen de jeugd en zegt aan het slot: „Wij waarschuwen in het belang eener normale ontwikkeling. Want dit optreden zal zich in de toekomst wreken op hen die zulks allerminst wenschen. De Regeering houde Hare ondergeschikte organen in bedwang. Geheime instructies over hetgeen al of niet op openbare vergaderingen gezegd mag worden, kunnen op den duur toch de taalschat niet omvatten die het nationaal gemoed zal vinden om aan deze plagerijen te ontkomen."

In de *Soeara Oemoem* van 11 Oct. wordt er aan herinnerd dat de hoofdred. vanwege zijne kritieken op het B. B. en op eenige Inl. B. B.-ambtenaren zich eenige processenverbaal op den hals heeft gehaald. Het blad veroordeelt deze houding van het bestuur dat „om de hoogheid van het gezag" te handhaven, niet eerst een onderzoek heeft laten instellen naar de waarheid van de gesignaleerde fouten van ambtenaren, doch dadelijk zonder voorbehoud is opgetreden tegen de journalisten. Men schijnt het niet te kunnen dulden dat een „inlander" B. B.-ambtenaren heeft durven becritiseeren: het lijkt wel majesteitsschennis? Het blad vestigt er verder de aandacht op dat de Proc. Gen. de Indonesische kranten nauwkeurig volgt, alleen om naar te vervolgen uitdrukkingen en zinnen te speuren. Maar een vervolging van den hoofdred. op grond van door hem gebezigde woorden van „hoofdmandoer" en „mandoer" enz., waar hij residenten en ass. res. bedoelde, had geen succes: de Landraad en later de R. v. J. konden geen termen vinden om te veroordeelen. Want hoe zou hij veroordeeld hebben kunnen worden indien een Europ. blad vrijuit de Ned.-Ind. Regeering met „baboe" mag betitelen?

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 17 van 22 Oct.: Het Algemeen Landbouw-Syndicaat. (Geen sluitend budget 1933? De uitgaven bedragen ongeveer 2 ton minder, ten bate der proefstation zou f 171.000 minder wonder besteed). — Systematische cultuurproeven bij geneeskruiden. — Vanille en Peper II. — Het Landbouwproefstation te Paramaribo. (Het adres van den Ondernemersraad voor Suriname aan den minister van koloniën).

Centraalblad voor Israëlieten

Tweehonderdjarig bestaan van de Synagoge „Mikwi Jisroeli" op Curaçao. (Verwezen wordt naar de American Hebrew and Jewish Tribune alsmede naar het Cur. blad: La Pressa. Er had in het oude kerkgebouw een schitterend herdenkingsfeest plaats. Aan het einde der plechtigheid dankte Gouverneur Van Slobbe de Joodsche gemeenschap voor hun trouw aan de Hollandsche autoriteiten. Hij prees vooral in de Joden, dat zij belangrijk hadden bijgedragen in de cultureele, industrieele en sociale ontwikkeling van Curaçao.

Chung Hwa Hui Tsa Chih

October: Eenige opmerkingen over onze Chineesche samenleving, door dr. ir. Thung Tjeng Hiang. (Wie in de gelegenheid is een vergelijking te maken tusschen onze Chineesche samenleving op Java van ongeveer 20 jaar geleden en die van thans, zal getroffen worden door de snelle veranderingen, die in haar hebben plaats gegrepen in die korte spanne tijds. De schrijver noemt het „vereuropeaniseering", vooral voor de Indo-Chineesche samenleving gevormd door de blijvers in deze streken. De grootere vrijheid van beweging van de vrouw is een der kenmerken er van. Huisvesting, kleeding en leefwijze zijn vereuropeescht en wat het allerbelangrijkste is: als omgangstaal neemt het *Hollandsch* een steeds grootere plaats in. Maar er zijn daarentegen twee elementen, die bij de Chineezen aan het afnemen zijn, meent dr. Hiang: het historisch gevoel en de zelfverzekerdheid. Een typisch kenmerk onzer ouders was hun evenwichtigheid en hun zelfvertrouwen. Die zijn wij kwijtgeraakt).

Europeesch Export Extract

November: Het Industralisatievraagstuk voor Nederlandsch-Indië, door K. van der Veer. (Vervolg, met talrijke afbeeldingen.) — Van vreemde Koloniën, door Johan Koning. (Na de jongste volkstelling in Indië is Nederland een plaats opgeschoven in de rij der koloniale mogendheden en is het thans de *tweede* geworden). — Grondstoffen voor de Keramische industrie in Ned. Oost-Indië, door prof. dr. E. C. Julius Mohr.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Uit afl. 21: Het beloop der leptospirosis bij de Indische cavia, door dr. J. E. Dinger. — Stovia Jaarverslag 1931—'32, door C. Bonne. (De opleiding tot Indisch arts, zegt prof. Bonne, die in den loop der meer dan 80 jaar van haar bestaan tot groote hoogte was opgevoerd, zal in Batavia spoedig tot het verleden behooren).

De Indische Post

No. 43 van 22 Oct.: Onze Meening, door F. (Een urgentie programma der V.C. De geschiedenis. De voorbereiding voor een algemeen politiek program. De geleidelijke opbouw. De crisis komt er tusschen Umwertung aller Werte. Een urgentie program noodzakelijk. Gezien de tijdsomstandigheden, die dwingen tot afbraak, bevat het program naast positieve wenschen ook veel negatiefs. Maar de V.C. moge zich troosten met de gedachte, dat dit niet uitsluitend het kenmerk is van haar program, doch dat ook de politiek der Indische Regeering noodzakelijk ditzelfde stempel moet dragen.)

De Indische Verlofganger

No. 16 van 19 November: Indisch Leven in de Residentie, door Melis Stoke. XII. (In die in de letterkunde. Aan een letterkundigen maaltijd merkte de schrijver op: Top Naeff, Jan Fabricius Sr., mevr. Székely—Lulofs, Jan Feith, Fenna de Meyier, mr. C. W. Wormser, Augusta de Wit, Johan Koning, Den Hertog, Henri Borel, Annie Salomons, Van Wermeskerken, Marie van Zeggelen, Therèse Hoven, Jan Prins. En daarbij mogen wij nog voegen: Herman Salomons).

Java Gazette

No. 4 van October: Through Middle-East-Borneo, door H. van Praag. — Javanes Fisher Folks, door E. V. Salomons. — White Man's Calamity in Malaya, door G. Cornwallis—West (Fortunes Lost in Rubber). — Market Movements (statistische opgaven omtrent N.-Indische voortbrengselen (als thee, rubber, suiker met grafische voorstelling).

Onze Mail

No. 8 van 23 Nov.: In Vragen van den Dag bespreekt v. B.: De zaak Margadant, Kolonisatie en Klein-ambtenaarsexamen. — In de rubriek Uit de Oost- en West-Indische Mail, lezen we van de tabakscultuur in de West, welke schijnt te gelukken. Althans 2000 pond is geproduceerd en de kwaliteit is goed.)

Spoor- en Tramwegen

No. 11 van 22 Nov.: Het gebruik van Lichtsignalen bij de Deli Spoorweg Maatschappij, door M. Heyl. — Invoering van het vergunningsstelsel in Nederlandsch-Indië. (Er is een ontwerp-ordonnantie tot regeling van het wegverkeer bij den Volksraad ingediend met verzoek vóór 1 December een beslissing te nemen).

Onze Stem

21 Oct. no. 43: Het Begrip: Indo-Europeaan, door De Hs. (Het begrip Indo-Europeaan is een historisch begrip, dat evenwel geen in enkelen vorm staatsrechterlijk is gefundeerd. Voor een wettelijke vaststelling van het begrip I.E. zal een combinatie noodig zijn tusschen het territorialiteitsbeginsel en het afstammings- of bloedbeginsel. De noodzakelijkheid blijft bestaan de technische mogelijkheid van een zuivere omschrijving van het begrip Indo-Europeaan vanwege het I.E.V. te doen bestudeeren.)

Tectona

October: Het natuurmonument Danau in Bantam, door dr. F. H. Endert met 1 kaart en 8 afbeeldingen. (Dit is gelegen op Java. Het is uit een plantengeografisch oogpunt een zeer interessant gebied, zoowel als gevolg van de daar aanwezige groeifactoren, als uit een plantenhistorisch oogpunt. Dit laatste, omdat er verscheidene planten zijn aangetroffen, zoowel boomsoorten als kruiden, die tot nu toe op Java slechts van een paar andere vindplaatsen bekend zijn of op Java boeten het moeras nog nooit zijn ingezameld). — Verslag van den dienst van het Boschwezen in N.-I. over het jaar 1930.

Het Vaderland

Donderdagavond 24 Nov. (Blad A) Surinaamsche Vruchten. (Wij lezen hierin, dat met de „Cottica" de eerste bananen uit Suriname van de plantages „Waterland", „De Nieuwe Grond" en „Brouwerslust" zijn aangekomen. Het is een verblijdend teeken, dat particulieren het initiatief hebben genomen het weder met bananen te probeeren, niettegenstaande de teleurstelling, die vroeger daarmee ondervonden is. Naar men algemeen aanneemt, heeft men vroeger den aanplant te spoedig gestaakt, toen de Panamaziekte in de „Gros Michel" uitbrak.

Indien de bananen de reis goed doorstaan habben, hebben wij kans nu vruchten te krijgen, die zeker zullen kunnen concurreeren met de flauwe bananen van elders. Den koenen planters, die de zaak nu weer aanpakken, zij alle voorspoed toegewenscht!)

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

De Katholieke Missiën en het Christelijk huisgezin. November: De vrouw in het Indische Brahmanisme, door P. Georg Holtker.

Koloniaal Missie-Tijdschrift. 15 November: Verslag van de werkzaamheden van het Centraal Katholiek Koloniaal Bureau over het tijdvak van Sept. tot en met Dec. 1931, door P. G. Groenen. — Mgr. A. C. Claessens, 1818—1895, door S. Kalff. II. — Zending en Volksleven in Ned.-Indië, door mr. J. G. (Naar aanleiding van het boek van dr. H. Th. Fischer.

Ons Suriname. Oct.-Nov.: Het Zendingsfeest 26—29 Sept. 1932, door P. H. W. G. v. d. H(elm).

Tijdschrift voor Zendingswetenschap 76ste deel, 5de stuk. Aan de wereld-zending in een tijd van wereld-crisis, door dr. John R. Mott. (ervaringen en besluiten van de onlangs gehouden vergadering te Herrnhut). —Overzicht van het Zendingswerk in Ned.-Oost- en West-Indië, door Joh. Rauws. — Van de Zendingsvelden Oost-Java, Ressort Kediri, door A. Kooistra.

„Van Zegen en Zorgen", Maandblad der Soekaboemische Opvoedingsgestichten. October.

Wolanda—Hindia. November: Bij het tweede eeuwfeest der Evang. Broedergemeente.

Het Zendingsblad van de Gereformeerde kerken in Nederland. Nov.: Driemaand. verslag van de zending der ger. kerken in Zuid-Holland, ten Z. in de Residentie Banjoemas 1 April—30 Juni 1932. — Poerwokerto als Roomsch Centrum. — Opleidingsschool te Djokjakarta. — Het Zendingsclubhuis te Kapioelang. — De Rijnsche Zending verlaat Nieuw Guinea.

BOEKENSCHOUW.

Ata Kiwan. Unbekannte Bergvölker in Tropischen Holland, Ein Reisebericht, door Ernst Vatter. Leipzig Bibl. Institut.

The Polygonaceae, Guttiferae and Lecythidaceae of Surinam. (Proefschrift van P. J. Eyma, bij de promotie tot dokter in de wis- en natuurkunde te Utrecht. De belangstelling van den heer Eyma in het land waar tal van zijn voorouders hebben gewoond, spreekt uit de keuze van het onderwerp).

Einde 1932 zal verschijnen bij H. Veenman en Zonen, Wageningen: Zuid-Sumatra. Economisch overzicht van de Residentiën Djambi, Palembang, De Lampoengsche districten en Benkoelen, door J. W. J. Wellan, archivaris van het Zuid-Sumatra-Instituut. Met medewerking van ir. P. Hövig, prof. dr. E. C. Mohr en prof. dr. L. F. de Beaufort, voor zooveel betreft de hoofdstukken: Geologie, Bodemgesteldheid en Fauna.

Dit rijk verluchte, van verscheidene overzichtskaartjes, grafieken en tabellen voorziene, bijna 500 bladzijden groote werk, is bedoeld als een practisch handboek, dat zoowel op de Europeesche als op de Inlandsche bevolking betrekking heeft. Volgens het voorbericht moet het woord „economie" in den titel worden opgevat in de meest uitgebreide beteekenis van „volkshuishoudkunde", weshalve er naast de hoofdstukken, die meer speciaal de voortbrenging, de verdeeling en het gebruik der voor

de bewoners dezer streken nuttige goederen behandelen, evenzeer de noodige aandacht is besteed aan de natuurlijke gesteldheid van het land (ligging ten opzichte van andere landen en langs de groote handelswegen der wereld, toegankelijkheid, klimaat, vruchtbaarheid, rijkdommen) en aan zijne bewoners (samenstelling, dichtheid, gebruiken en gewoonten, intellectueele ontwikkeling, gezondheidstoestand, aard, karakter en aanleg, bestuur en rechtswezen).

Suriname

Een Anetatelegram van 23 November uit Paramaribo meldt:

De watervoorziening van Paramaribo door aanvoer per trein ondervindt moeilijkheden als gevolg van de groote droogte, watergebrek, dikke mist en boschbranden. Ook de koffie-installaties hebben tekort aan water.

⁂

In dezen tijd van stormen heeft Suriname ook een beurt gekregen *„De West"* van 1 November meldt n.l.: „Hedenmiddag omstreeks twee uur is, tijdens een hevige slagbui, een Noordwestenwind opgestoken in Commewijne, die een oogenblik deed denken aan een orkaan. Daken van huizen woeien weg. Op de Maasstroom stond daardoor het huis open voor den regenval. Hetzelfde was het geval met de opzichterswoning op Berlijn. De bewoners waren daar verplicht het huis te ontruimen. Groote boomen sloegen omver, Parwaboowen, Tamarindeboomen, Magneboomen, enz. Aan de telefoonleidingen moet veel schade zijn toegebracht. Op laatstgenoemde plantage liet de toestand zich een oogenblik zoo ernstig aanzien, dat de bewoners op het punt stonden het huis te ontvluchten. Op Frederiksdorp liep het water in stralen door het huis."

⁂

In hetzelfde nummer klaagt Sonja in de „rijmpjeshoek" over de felle hitte.

Onder het corrigeeren van de proef valt er juist het eerste buitje neer en ze dicht:

„Laat er nog meer van komen,
Als het nu maar gieten mag.....
Tot de menschen weer gaan mopp'ren
„Wat een regen dag aan dag".

⁂

De commissie-Brons heeft haar rapport inzake de salariskorting ingediend en in overweging gegeven een stelsel van korting te doen toepassen gebaseerd op:

a. een uniforme korting op alle salarissen boven f 500 ad 3 pct.

b. een „afnemend" progressieve korting op alle salarissen boven f 500 oploopend tot 8 pct. en

c. een extra korting op de salarissen van ongehuwden ad 3 pct.

Dit stelsel, waarbij een voor gehuwden maximale korting van 8 pct. toepassing zal vinden, welke korting percentsgewijs dubbel zoo groot is als de korting op de salarissen tot f 1000, meent de commissie eenstemmig als de onder de huidige omstandigheden meest wenschelijke sterk te mogen aanbevelen, in de overtuiging dat ook het rendement daarvan voor 's Landskas als voldoende zal kunnen worden aangemerkt, daar het volgens de gegevens naar den toestand op 10 September 1932, door haar op ruim f 216.000 is berekend.

De commissie zal zich beijveren binnen bekwamen tijd ook omtrent het tweede deel van de haar opgedragen taak, de beginselen voor een toekomstige salarisherziening van hare inzichten te doen blijken.

⁂

De wnd. gouverneur heeft een ontwerp aanhangig gemaakt bij de Koloniale Staten, tot verhooging van de inkomstenbelasting.

Ongehuwden zullen getroffen worden door een verhooging van de belasting met een kwart. Onder „ongehuwd" zullen echter niet vallen weduwnaars of weduwen met kinderen beneden achttien jaar.

Deze verhooging zal eene vermeerdering der baten voor 's lands kas opleveren, welke geraamd wordt op rond f 20.000 's jaars.

⁂

Wij knippen uit de N.R.Ct. van 22 November, Ochtbl. A. het volgende:

„Reeds bij de invoering van de regeling der inkomstenbelasting in 1922 is de vraag overwogen of de in het buitenland vertoevende Surinaamsche gepensionneerden niet in de belastingregeling waren te betrekken. Werd deze vraag toen ontkennend beantwoord, sedert is ten deze een merkbare verdering ontstaan in de opvatting ten aanzien van de „belasting bij de bron", lezen wij in een voorstel aan Koloniale Staten om gepansionneerden uit Suriname in de belasting op het inkomen te betrekken.

Als doorslaand motief voor een schatplichtigheid aan den fiscus van het land, dat de persioenen en andere periodieke uitkeeringen, als waarvan hier sprake is, heeft op te brengen, geldt hierbij de nauwe economische band tusschen dit land en de betrokken personen, die het genot dezer periodieke uitkeeringen hebben.

Nederland belast sedert 1928 de buitenlands wonende gepensionneerden. Nederlandsch-Indië is kort geleden er toe overgegaan een belasting van de hoogerbedoelde uitkeeringen in te stellen. Het Opperbestuur heeft zijn instemming er mede betuigd, dat ook Suriname voortaan deze uitkeeringen mede in de inkomstenbelasting zal betrekken.

Van deze uitbreiding der heffing is de jaarlijksche voor 's lands kas te verwachten bate te ramen op rond f 8000."

⁂

De wnd. gouverneur heeft een voorstel ingediend bij de Koloniale Staten om het schoolgeld op de lagere scholen, voorloopig voor de jaren 1933 en 1934 op te schorten. De opbrengst is verre beneden de verwachting gebleven en staat in geen verhouding tot den daarvoor noodigen administratieven arbeid. Als oorzaak noemt de gouverneur: de samenkoppeling van het schoolgeld aan de inkomstenbelasting en de slechte tijdsomstandigheden.

⁂

De opbrengst der koloniale middelen is tot eind September van dit jaar bijna een half millioen gulden ten achter gebleven bij de raming.

⁂

Volgens geruchten zou er sprake zijn, dat binnenkort het invoerrecht op vreemde rijst in Martinique verdubbeld wordt. Dit zou, naar De West verklaart, een slag beteekenen voor Suriname, en ook voor Demerara.

⁂

De gouverneur heeft opnieuw bij de Koloniale Staten een vroeger verworpen voorstel tot invoering van een Handelsregister aanhangig gemaakt. De gouverneur meent, dat verschillende bezwaren, die de Staten destijds hadden, zijn weggenomen, terwijl de heffing (slechts vijf gulden per jaar voor iederen ingeschreven handelaar) nu zoodanig gesteld is, dat daartegen geen overwegend bezwaar kan bestaan.

⁂

„De West" van 1 Nov. schrijft:

„Donderdag vindt per s.s. Cottica de eerste proefverscheping plaats van bacoven, in verband met een eventueele hervatting der cultuur voor export.

De bacoven zijn afkomstig van de plantages Waterland, de Nieuwe Grond en Brouwerslust. Er zijn voor verscheping beschikbaar ongeveer 240 trossen, maar de koelruimte die voor deze proefneming ingericht is aan boord van de Cottica, zal vermoedelijk slechts ongeveer de helft daarvan kunnen bevatten.

De te verschepen variëteiten zijn: Congo bacoven en Dwergbanaan. De verzending vindt op drieërlei wijze plaats. De vruchten van Waterland worden verpakt in watten (?) en stroomatten, die van Brouwerslust worden bespoten met Californische pap om schimmelvorming tegen te gaan, terwijl die van de Nieuwe Grond los verzonden worden, onbespoten.

De temperatuur van het koelruim bedraagt 52 graden Fahrenheit."

⁂

Ons is toegezonden het „Bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant van 23 November 1932 no. 228, waarin opgenomen de statuten van de „Naamlooze Vennootschap: West-Indische Vruchten Maatschappij (West Indian Fruit Company) N.V. te 's-Gravenhage."

⁂

Suriname heeft in den laatsten tijd niet te klagen over gebrek aan belangstelling. Dr. van der Sleen houdt overal in den Lande lezingen over Suriname, de heer Tomson gaat onverdroten voort te strijden voor een vruchtencultuur aldaar en nu zien we in de „Nieuwe Courant" van 21 November aangekondigd dat op Vrijdag 2 December ir. dr. H. H. A. van Gybland Oosterhof voor den kolonialen studiekring in Huize de Graaff een lezing met lichtbeelden zal houden over Suriname.

⁂

Aan *„De West"* ontleend:

Vergelijkende staat van de goudaanvoer in Suriname in de tijdvakken Januari t.m. Augustus van 1932 en 1931:

Rivieren	Januari t/m 1932	Augustus. 1931
Marowijne	21203	15394
Lawa	6304	1200
Commewijne	1729	—
Suriname	113950	48536
Saramacca	36869	17713
Coppename	1313	—
Corantijn	121	—
Totaal	181489	82843

Curaçao

Een nieuw blad!

Aruba heeft een nieuwe krant gekregen, *Aruba grafico*. Het zou een weekblad zijn; 24 Sept. verscheen het eerste nummer.

1634—1934.

Het leek wel heel bijtijds, toen, wij meenen in 1930 reeds, men begon te spreken over de herdenking van het feit, dat Curaçao, vóór driehonderd jaren, aan „Nederland" kwam. De volgende maand echter zullen wij kunnen zeggen, dat het over een jaar zoover is. Het is zeer te hopen, dat de tijden dan gunstiger zullen zijn, zoodat er inderdaad van een feestelijke herdenking sprake kan zijn.

De geschiedenis van Curaçao is er een van oorlogen en geruchten van oorlogen, van goed gerucht en kwaad gerucht, van ups and downs in 't economisch gebeuren. In het algemeen kan Nederland waarlijk niet zeggen, Curaçao gemaakt te hebben tot wat het geworden is. Veel geld heeft het er nooit voor uitgegeven, om welvaart te brengen. Meer dan eens is er sprake van geweest, om het eiland maar te abandonneeren. Het waren niet altijd de besten, die erheen gingen als vertegenwoordigers van het moederland. Wat heeft het lang geduurd, vóór werd ingezien, dat de behartiging van de zedelijke belangen van de grootste laag der bevolking geen middel maar doel moest zijn.

En nu is er één gunstige omstandigheid, deze n.l. dat de factor der laatste economische welvaart, die waarschijnlijk nog een goede toekomst voor Curaçao in zich heeft, de petroleum, middellijk wel aan Nederland, althans aan Nederlanders, te danken is. Dat kan straks wederzijds een reden tot verheuging zijn.

Wij zouden zoo gaarne zien, dat een gedachte, die niet bij ons maar bij een ander is opgekomen, bij deze gelegenheid kon worden verwezenlijkt, n.l. dat men in Nederland eens wat beter van Curaçao werd op de hoogte gesteld door Curaçaoenaars. Er is een gedenkboekplan, zooals wij gelezen hebben. O.i. moet dat voor een goed deel, zoo het niet geheel kan, ginds geschreven en hier gedrukt worden. Dat Curaçao er de menschen voor heeft, lijdt geen twijfel.

Het zal ook de waardeering doen toenemen.

Uit den Verren Vreemde

Het Lytton-rapport te Genève.

Den 21sten November bracht de opening van drie belangrijke zittingen. In Londen kwam de 3de rondetafelconferentie voor 't eerst bijeen. In Den Haag werd een aanvang gemaakt met het Deensch—Noorsch proces over de aanspraken op het betwiste gebied van Oost-Groenland. In Genève werd door den V.B.-raad de behandeling ingezet van het z.g.n. Lytton-rapport.

Zullen wij over de eerst vermelden nader spreken als de resultaten zich duidelijk zullen hebben geteekend, over de behandeling van het China—Japan conflict kunnen wij thans reeds iets mededeelen. Niet over een bereikt resultaat, maar wel over de afdoening in den V.B.-raad.

Enkele dagen voor den aanvang van de V.B.-raadsvergadering verleende Matsoeaka, de Japansche gedelegeerde, speciaal uit Tokio naar Genève gezonden om het standpunt zijner regeering uiteen te zetten, gehoor aan verslaggevers van de internationale pers te Genève en deed daarbij uitkomen, dat Japan de politiek, welke het tot nu toe gevolgd heeft, als de beste beschouwde om de toestanden in het Oosten ten goede te richten en dat het een eigen opvatting van de bestaande verdragsverplichtingen er op na houdt, waardoor zijn han-

delingen ook niet in strijd zijn met een bestaand verdrag. Dat zijn de stellingen, die 't van den aanvang van het China-Japan-conflict af geplaatst heeft, tegenover alles wat van V.B.-zijde te berde is gebracht. Het heeft voor die stellingen telkens nieuwe argumenten in het geding weten te brengen en in deze methode heeft 't nu ook volhard bij de op 21 dezer geopende raadszitting. Japan toont zich een meester in het op de lange baan schuiven van de beraadslagingen, om tevens, alsof er geen V.B.-beraadslagingen geweest waren en voortgezet werden, in Mantschoerije zijn politieke, strategische en tactische plannen ongestoord door te voeren.

Brengen wij eerst de wording van het Lytton-rapport nog even in herinnering.

De commissie van onderzoek is benoemd in een zitting van December 1931. Ze kreeg lord Lytton tot voorzitter en tot leden den Franschman generaal Claudet, den Italiaan graaf Aldrovandi Marescotti, den Duitscher dr. Schnee en den Amerikaanschen generaal-majoor Mc Coy. De commissie bestudeerde den geheelen voorzomer den toestand in China, bezocht Mantsjoerije, zij sprak met de leiders der Japansche politiek in Tokio en maakte een rapport op, dat den 2den Oct. in Genève, Tokio en Nanking is gepubliceerd.

Uit het rapport bleek dat de commissie in hoofdzaak tegen Japan partij kiest, in zooverre zij n.l. van een afscheiding van Mantsjoerije niet wil weten, de souvereiniteit van Nanking over dit gebied handhaaft en slechts een zeker plaatselijk zelfbestuur zou willen erkennen met waarborging van Japansche economische rechten. In het Chineesche Mantsjoerije zou natuurlijk voor Japansche troepen geen plaats zijn.

Tegenover dit rapport heeft de Japansche regeering een beschouwing geplaatst, welke 20 Nov. te Genève in hoofdzaak is gepubliceerd. Het uittreksel dat de Japansche delegatie aan de pers heeft verschaft was 50 getypte vellen groot.

Het Japansche memorandum behandelt uitvoerig de geschiedenis sedert de incidenten van 15 Sept. 1931. Het wijst er op, dat de commissie Lytton geen opdracht heeft gekregen om voorstellen te doen, doch slechts aanbevelingen moest uitwerken. De waarde van deze aanbevelingen is verminderd, omdat de heele toestand later gewijzigd is door de vorming van een zelfstandigen staat Mantsjoekwo.

Dan becritiseert het de wijze van werken der commissie. Haar verslag over den toestand zou op zeer twijfelachtige getuigenissen berusten.

Op drie punten veroordeelt de Japansche regeering principieel het rapport Lytton.

1. De door de commissie-Lytton voorgestelde controle kan noch door Mantsjoerije, noch door Japan worden aanvaard. 2. Aangezien de voorwaarde door de commissie-Lytton gesteld, n.l. dat de beide in conflict zijnde partijen over een krachtige centrale regeering moeten beschikken, niet vervuld is, zou de toepassing der aanbevelingen van de commissie-Lytton slechts de thans bestaande algemeene wanorde doen toenemen. 3. De door de commissie voorgestelde demilitariseering van Mantsjoerije en de vorming van een internationale gendarmerie is voor zulk een uitgebreid gebied als Mantsjoerije een onvoldoende stelsel voor de handhaving der orde en veiligheid.

De Japansche regeering verklaart tenslotte, dat zij in tegenstelling met het rapport-Lytton er van doordrongen is, dat het huidige régime in Mantsjoerije in overeenstemming is met de wenschen van de bevolking.

Den 21sten opende de Valera, Iersch minister-president, de V. B. raadszitting, waar kopstukken der internationale politiek bijeen waren. Paul Boncour, Aloisi, Sir John Simon, Neurath, Benesj, om alleen de meest bekende te noemen. De Valera gaf nog eens een overzicht van ontstaan en beteekenis van het Lytton-rapport en verleende daarna het woord aan Matsoeoka. Deze hield een rede van ruim een uur. De Japansche opmerkingen hadden voornamelijk ten doel de actie van Japan te doen begrijpen als een uiterste maatregel voor de verdediging van zijn vitale rechten en de belangen in Mantsjoerije.

Veel nieuws kon de Japansche gedelegeerde na het uitvoerig memorandum niet brengen. Alleen heeft hij sommige punten nog nader gepreciseerd en heeft hij zich ditmaal over de aanbeveling van het rapport der commissie-Lttoyn in het geheel niet uitgesproken.

Een punt, dat niet in de Japansche opmerkingen genoemd was, zette Matsoeoka voor den raad uitvoerig uiteen. Het betrof de vraag waarom Japan zijn geschil over Mantsjoerije niet voor den Volkenbond heeft gebracht.

Het antwoord werd in de volgende vier punten gegeven:

1e. Omdat de Japansche nationale gevoelens geen vreemde inmenging in de Mantsjoerijsche kwestie hadden kunnen dulden.

2e. Omdat de procedure van den Volkenbond te lang duurt.

3e. Om het verschil tusschen de Westersche en Oostersche mentaliteit.

4e. Omdat, toen de onverwachte breuk kwam, de gebeurtenissen hun natuurlijken loop hebben genomen.

Matsoeoka herhaalde verder nogmaals de reserves van de voornaamste onderteekenaars van het pact-Kellogg en las de verschillende teksten voor. Hierdoor wilde hij o.a. doen uitkomen dat de verplichtingen, die de staten hebben aanvaard ten aanzien van China niet meer gelden ten aanzien van Mantsjoerije als zelfstandigen staat.

Wanneer de Westersche wereld Japan slechts een klein gedeelte van het geduld, dat zij zoo gul aan China heeft toegekend, zal geven, dan was Matsoeoka overtuigd, dat dit door Japan met dankbaarheid zou worden aangenomen.

Voor China trad op de bekende staatsman, oud-minister thans gezant te Parijs, Wellington Koo, die evenals zijn tegenstander uitstekend Engelsch spreekt. Hij is de commissie-Lytton, tijdens haar tocht door Mantsjoerije behulpzaam geweest.

Hij liet de eigenlijke rede voorafgaan door eenige opmerkingen over de Japansche uiteenzetting. Hij verklaarde o.a. dat wanneer de reserves, die door de verschillende groote mogendheden bij de onder-

Het Baby-Uitzet in Indië

Artikelenreeks van de Firma S. Ferwerda,

Vischmarkt 15—19, Groningen. No. 2

We zijn nu met de bespreking van Baby's uitzetje gereed gekomen. Rest ons nu nog een overzicht te geven van al wat a.s. Mamaatje zelf noodig heeft. In den regel wordt daar maar weinig aandacht aan besteed. 't Jonge vrouwtje vindt het feit veel belangrijker, dat Baby fijne kantjes aan zijn hemdje zal krijgen, dan eenig artikel van haarzelf.

Toch is dit volstrekt niet goed gezien. Integendeel het is zeer belangrijk: Zorg dat alles, keurig in orde, klaar ligt, dan zal de tijd na Baby's komst u de rust en de kracht geven, die beoogd wordt met den gedwongen rusttijd. Wij deelen het te bespreken onderwerp in 2 deelen: 1ste kleeding, 2de bedgoed.

Kleeding.

Het valt eenigszins buiten het bestek van dit artikel, om in den breede uit te weiden over de kleeding van 't a.s. Moedertje vóór Baby's komst.

Een korte wenk over de bovenkleeding: maak niet te veel, maar kies voor de weinige jurken *kleurecht* materiaal, 2 à 3 morgenjurken, b.v. van Vlisco of Tobralco en 2 middagjurken, b.v. van Vlisco kunstzijde of voile vormen een volledige garderobe. In Indië wordt 't goed veel meer gewasschen dan in Europa. Is Baby geboren, dan komt de beurt aan de onvolprezen goerita's.

Deze neemt de plaats in van 't Hollandsche sluitlaken, is echter veel practischer dan dit. Voor de beschrijving hiervan verwijs ik naar de bespreking van de Babygoerita (art. 3).

De groote goerita is volgens 't zelfde principe vervaardigd, alleen is 't aantal strikken natuurlijk veel grooter. Van deze goerita's heeft men aan 6 stuks wel voldoende, mits er geregeld gewasschen wordt. Anders ± 10 stuks.

Dan zorge men ervoor, dat 't ondergoed en liefst ook het bovengoed van voren een sluiting heeft. Speciale nachtjaponnen bestaan tegenwoordig in den handel. Ook korte nachtjaponnen zijn aan te bevelen.

Verder heeft men noodig een of meer fleurige zijden of kanten matinéetje's, desgewenscht met een bijpassend coquet mutsje om visite te ontvangen.

Dan nog een aardige kimono of peignoir om 't groote feest „voor 't eerst weer op" te vieren en U is kant en klaar.

Bedgoed.

Behalve 't gewone bedgoed heeft men noodig 6 tot 12 z.g. steeklakens en een flink stuk hospitaal linnen. Dit laatste behoort ± 150 c.M. lang te zijn. Het wordt direct op de matras gelegd onder het laken. Voor den tijd na Baby's komst is een lengte van 80 c.M. voldoende. Men doet nu het meeste economisch door de overtallige 70 c.M. er af te knippen en deze te gebruiken voor zeiltje in de wieg, den wagen of op de aankleedtafel.

't Bed wordt dan als volgt opgemaakt:

Matras en laken als gewoonlijk, daarop komt over de heele breedte van 't bed, ongeveer in 't midden ervan het 80 c.M. lange hospitaallinnen, dat bedekt wordt door 't steeklakentje. Dit steeklakentje is veel gemakkelijker te wasschen dan de groote lakens en beperkt 't extra werk (dat in deze gewichtige dagen toch al meer dan overvloedig is), tot een minimum. Men heeft er 6 tot 12 noodig. Worden ze aan huis, dus dagelijks gewasschen, dan is 6 stuks voldoende.

't Steeklakentje behoort iets grooter te zijn, dan 't hospitaallinnen, zooals dit geheel bedekt wordt, en minstens even breed als 't bed.

Aan elk der vier hoekpunten bevinden zich 2 bandjes, die dienen om het lakentje aan de ijzers van 't bed te bevestigen. De strikken worden dan door de volant (losse volants aan Indische bedden komen gelukkig steeds meer in zwang) bedekt. 't Bed ziet er dan keurig uit. Een dunne kanten of damast sprei voltooit bij bezoek het geheel.

En hiermede, Mevrouwtje, is de bespreking teneinde en hoop ik U met deze artikelen van dienst geweest te zijn.

Nagekomen Berichten.

teekening van het pact-Kellogg zijn gemaakt, volgens de Japansche opvatting geïnterpreteerd moeten worden, het geen doel had dit verdrag te handhaven.

Zijn rede overtrof nog in lengte die van den Japanschen gedelegeerde. Hij kon uit ervaring spreken en begon dan ook onmiddellijk met den raad in kennis te stellen van zijn grieven tegen de behandeling, die de Japanners hem in Mantsjoerije hadden aangedaan, waardoor hij in al zijn bewegingen werd belemmerd en waardoor aan de commissie-Lytton zelf belangrijke getuigen werden onthouden.

Breedvoerig trad hij in de reeds meermalen door de Chineesche vertegenwoordigers aangevoerde aanklacht tegen de ingewortelde expansie-politiek der Japanners. Hij kon met verschillende aanhalingen uit redevoeringen en geschriften van leidende Japansche staatslieden de overtuiging van het Chineesche volk staven, dat Japan door verovering van China zijn macht in de wereld wil grondvesten en langs dezen weg de verovering van geheel continentaal Azië hoopt te kunnen doorzetten. In aansluiting met deze theorie trad hij ook uitvoerig in de herhaalde Japansche klacht over den wanordelijken toestand in China. Hij moest toegeven dat China geen al te verkwikkelijk beeld toonde, maar meende het te moeten toeschrijven aan het feit, dat China van een 4000 jaar oud keizerrijk, thans bezig is zich tot een moderne natie te transformeeren.

Het is echter Japan, dat de unificatie van China niet wenscht. Daarom greep Japan, iederen keer dat China op het punt is een éénheid te vormen, in en zaaide onrust. Hieruit is de haat tegen de Japanners voortgekomen. Gesteund door opmerkingen van de commissie-Lytton wees Wellington Koo erop, dat aan de boycot altijd een vijandelijke actie van Japan ten grondslag ligt. Hij bepleitte het middel van den boycot op Japansche goederen als een maatregel van zelfverdediging. China het gebruik van de boycot ontzeggen zou beteekenen het een wettig en vredelievend wapen te ontnemen.

Over de mogelijke oplossing van het vraagstuk zeide Wellington Koo ten eerste dat deze kwestie door de komende buitengewone Volkenbondsvergadering beantwoord moet worden.

De commissie heeft zekere voorstellen aan de hand gedaan, maar hierin wilde de Chineesche gedelegeerde thans nog niet uitvoerig treden. Hij wilde echter wel reeds verklaren, dat China bereid is als basis van de discussie iedere aanbeveling aan te nemen, die zooals het rapport van de commissie-Lytton onderstreept, in overeenstemming met de bepalingen van het Volkenbondsverdrag, het pact-Kellogg en het negen-mogendheden-verdrag zou zijn. Hieruit vloeit voort, dat China niet gevraagd kan worden rechten af te staan, die het bezat vóór Japan's aanval en evenmin kan toestemmen, dat door de aanvalspolitiek van Japan nieuwe rechten zouden werden veroverd. Dit zou een gevaarlijk precedent scheppen en een bedreiging vormen tegen het behoud van den vrede.

Verder dringt China aan op schadeloosstelling en alvorens het tot onderhandelen bereid is, moeten de Japansche troepen binnen de spoorwegzone worden teruggetrokken.

De raadsleden hadden twee zeer goed gestelde pleidooien aangehoord, maar een bruikbare weg ter oplossing van het conflict was niet aangewezen. Er ligt waarheid in het beweren van Japan, dat Mantschoerije uit den Chineeschen chaos gered moest worden. Men voelt ook dat Japan zich daar niet meer terug kan trekken. Maar neemt men een en ander aan, dan is China onmogelijk te bevredigen. En nu is het verloop zoo geweest en gebleven, dat Japan om te bereiken wat 't tot stand gebracht heeft steeds tegen de V.B. in is gegaan, terwijl China al verliezende en sukkelende zich steeds als braaf V.B.-lid heeft gedragen. In theorie zouden de raadsleden Wellington Koo gelijk willen en moeten geven, maar zij voelen toch veel voor de practische opvattingen van Japan.

De couranten berichtten intusschen al maar weer verdere aanvallen van de Japansche krijgsmacht. En Tokio liet verstaan, liever uit den V.B. te treden dan hem bemoeienisrecht met Mantsjoerije toe te kennen.

Ja ziet, daar kwam zelfs een bericht, over een congres van Mongoolsche vorsten te Barga, waarin besloten was maatregelen te nemen tot aansluiting van Mongolië bij Mantsjoekwo (de naam van den nieuwen staat Mantschoerije). Dit zette kracht bij aan Wellington Koo's bewering over den expansie-zucht van Japan. Maar 't zette ook kracht bij aan de houding van Japan: wie durft tegen mij in te gaan?

Matsoeoka en Wellington Koo kregen 23 Nov. nog gelegenheid tot replieken. De laatste had meer 't succes van het woord dan de Japanner.

Wellington Koo stelde tenslotte de vraag of de Japansche politiek vereenigbaar is met de idealen van de wereld van na den oorlog. Zijn de offers van den wereldoorlog vergeefsch geweest? Een resolutie van den Volkenbondsraad is meer waard dan de notulen van een debatingclub. Indien de volkenbondsstaten de nieuwe internationale ordening, gegrond op internationale samenwerking, willen handhaven, indien zij het gezag van den Volkenbond willen hooghouden, indien de volkeren inderdaad willen en kunnen ontwapenen, zonder gevaar voor de veiligheid, indien wij de hoop der menschen op een duurzamen rechtvaardigen vrede willen verwezenlijken, dan mag Japan's uitdaging niet onbeantwoord blijven.

De rede maakte indruk, maar de verlegenheid der raadsleden werd er niet minder door.

De V.B.-raad vond momenteel geen uitweg, maar besloot aan de commissie Lytton, wier leden allen te Genève aanwezig waren, te vragen of de mededeelingen der beide partijen wellicht aanleiding gaven tot eenige aanvulling van haar rapport. Matsoeoka was hiertegen in verzet gekomen. De commissie had z.i. afgedaan, maar alle overige leden hadden zich voor den maatregel verklaard.

Deze heeft geen vertraging van beteekenis veroorzaakt, maar — hij heeft de oplossing ook niet meer nabij gebracht. Lord Lytton kon Donderdag al ant-

woorden, dat de commissie niets had toe te voegen of te wijzigen.

Tegelijk met het desbetreffende telegram, gaven de dagbladen ook deze berichten:

Het Japansche offensief in Noordelijk Mantsjoerije leidt tot hevige gevechten tegen de Chineesche troepen, welke gevechten zich concentreeren rondom de 230 K.M. ten Noorden van Charbin gelegen stad Jaisjoean. Het aantal Chineesche vrijwilligers wordt op ongeveer 35.000 geschat, terwijl de sterkte der Japansche troepen niet veel minder zal zijn. Naar aanleiding van het Japansche bericht, dat Paisjoean door de Japansche troepen is veroverd, wordt van Chineesche zijde medegedeeld, dat de Chineesche troepen Paisjoean hebben weten te behouden.

De commandanten van de detachementen vrijwilligers, die tegen de republiek „Mantsjoekwo" strijden, hebben een telegram gezonden aan den Volkenbond, waarin zij mededeelen, dat zij hun strijd tegen Japan zullen voortzetten onder alle omstandigheden. Het telegram eindigt met de woorden: „Of onze krachten zullen uitgeput raken, of de Japanners zullen moeten vertrekken."

Intusschen was in den V.B. raad het denkbeeld naar voren gebracht om de kwestie niet verder in den raad in behandeling te houden, maar haar in handen te stellen van de buitengewone Volkenbondsvergadering (d.i. van alle staten leden van den V.B.), welke hiervoor dan weer bijeengeroepen moet worden. Aan die V.B.-vergadering dan om een rapport uit te brengen over de beste oplossing van het geschil (volgens art. 15 van het V.B.-verdrag).

De bijzondere V.B.-vergadering zal, zoo is aangenomen, tegen 6 December worden bijeengeroepen. Wel heel eigenaardig heet dit besluit genomen te zijn om het proces te bespoedigen, namelijk om geen tijd te verliezen door langere voorbereiding door den V.B.-raad.

De algemeene V. B.-vergadering zal echter geen enkel bezwaar minder hebben op te heffen, dan de raad. Zij kan voor de te nemen uitspraak ook geen steun zoeken bij de middelen die haar (volgens art. 16) ten dienste staan. Zelfs heeft Japan in dat middel weer een middel gevonden om den V. B. voor een nieuwe moeilijke kwestie te stellen. Het middel dat de V. B. indien hij wilde en durfde zou kunnen toepassen tegen een onwillig V. B.-lid zou zijn dat der economische dwangmiddelen. Nu is van Japan een voorstel ingekomen om dit middel juist tegen China toe te passen. De aangevoerde reden doet nu minder ter zake, maar het geval is kenschetsend voor de verhoudingen en voor de niet te ontwarren verwikkelingen.

De V. B.-vergadering zal wel niet zijn ingenomen met de van den V. B.-raad ontvangen St. Nicolaasverrassing.

Haar conclusie zal wel worden, een uitspraak, die niets uitspreekt.

Zooals de voorzichtige koopman vermijdt, zijn geheele vermogen op één plaats vast te leggen, zoo zal wellicht ook de levenswijsheid raden, niet alle bevrediging van een enkel streven te verwachten. (De Zakenwereld.)

Berichten der Afdeelingen

A. N. V.-lezing.

Uitnoodiging aan Bestuur en leden (begunstigers) der afdeeling 's-Gravenhage van de vereeniging „Oost en West" tot bijwoning van de door het Algemeen Nederlandsch Verbond te geven lezing van den heer *K. van der Veer* uit Amsterdam op Woensdag 7 December a.s. des avonds 8 uur in de zaal Excelsior, Zeestraat 57b, alhier, over: „Indië en het Nederlandsche Volk", waarbij gewezen zal worden op de beteekenis der economische samenwerking van Nederland en Indië. Het besprokene zal daarna door films worden toegelicht.

Leden en begunstigers, die van deze lezing gebruik wenschen te maken hebben met één huisgenoot vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschap- tevens contributiekaart 1932.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstr. 12. Tel. 554262.

Afdeeling Apeldoorn.

Woensdagen op 21 Dec. en 25 Januari dr. W. G. N. v. d. Sleen over: Suriname, Curaçao, Aruba en Bonaire.

Voor den cursus te geven door dr. v. d. Sleen over de West, hebben zich tot heden (26 Nov.) 97 cursisten opgegeven, zoodat deze voortgang kan hebben. Nadere mededeelingen volgen, zoodra de data zijn vastgesteld. We hopen dan de 100 overschreden te hebben, evenals verleden jaar. Aan degenen, die nog wel eens mopperen, dat er gebrek aan „belangstelling" is, moet ik even opmerken, dat de cursus te Zwolle (mede uitgaande van 't Comité v. lezingen en leergangen, secr. dr. H. H. Zeylstra te Deventer) 232 deelnemers telt; voor het overgroote deel leerkrachten bij het L.O.

De secretaris:
J. C. BAARS, Jagersw. 42
Tel. 4027; postgiro 93038.

Afdeeling Groningen e. o.

Dinsdag 13 Dec. a.s. des n.m. ten 8 ure zal dr. W. G. N. v. d. Sleen in de Commissiezaal van „de Harmonie" te Groningen, een voordracht houden over „Suriname", toegelicht met lichtbeelden en rolprent.

Leden vrijen toegang met één huisgenoot; anderen betalen f 1.—; leerlingen van scholen f 0.50.

Afdeeling Nijmegen.

Donderdagavond, 8 December a.s. om 8 uur n.m. zal door den heer Johan Koning in den kleinen foyer van het Concertgebouw „De Vereeniging", eene lezing met lichtbeelden gehouden worden over: „Merkwaardige vertellingen uit het zedeleven der inheemsche rassen".

Leden met één introducé(e) en begunstigers(sters) hebben vrijen toegang.

HET BESTUUR.

Afdeeling 't Gooi (zetel Hilversum).

Deze afdeeling is overgegaan tot de instelling van een Informatie-bureau, dat zich ten doel stelt:

1e. om hen, die voornemens zijn naar Nederl.-Oost- of West-Indië te vertrekken, alle door hen, in verband hiermede, gewenschte inlichtingen te verstrekken;

2e. om aan personen die, uit genoemde landstreken in Nederland verwacht of hier te lande reeds aangekomen en voornemens zijn om zich tijdelijk of definitief in het Gooi te vestigen, alle door hen benoodigde informaties te verschaffen, bijvoorbeeld met betrekking tot pensions, koop of inhuur van huizen, ter zake onderwijs-inrichtingen en wat dies meer zij.

Bestuur: G. A. van Seventer, Sophialaan 20, voorzitter; mejuffr. B. J. van Maarseveen, Zonnelaan 16, Vice-Voorzitster; de H.H. J. H. Stocksmeier, Pr. Julianalaan 13, 1e secretaris en A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, 2e secretaris, allen te Hilversum.

Veertien leden der Vereeniging hebben zich bereid verklaard om, puttend uit hunne practische ervaring, opgedaan in ambt of beroep, aan belanghebbenden die voorlichting te verschaffen, welke een ieder hunner in zijne bijzondere levensomstandigheden zal blijken noodig te hebben.

Het Bestuur v.h. Informatiebureau.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad *f* 0,25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellemund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

Ter overdenking.

Aan hen, die de Vereeniging „Oost en West", bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

„Ik vermaak aan de Vereeniging „Oost en West", zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No 22, de som van ....
uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden vrij van alle kosten en rechten.

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in O.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad, Secretarissen der aldaar gevestigde Afdeelingen.

VAN DE REDACTIE.

REDACTIE-BIJEENKOMST.

Vergadering van vaste medewerkers van het „Kol. Weekblad" op Maandag 5 Dec. a.s. om 4 uur n.m., ten kantore van „Oost en West", Korte Voorhout 6, Den Haag.

Vereeniging Kartinifonds.

Het 19e jaarverslag (1931) dezer Vereeniging, J. P. Coenstraat 1, ligt ter kennisneming van de leden op de leeszaal, Korte Voorhout 6.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat op 24 Nov. j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 273 K.G. 864 G. bruto luchtpost verzonden, met een netto-gewicht van 243 K.G. 387 G.

De zending bevatte 14015 brieven t/m. 5 gram; 1152 brieven t/m. 10 gram; 2523 stukken zwaarder dan 10 gram; 364 briefkaarten en postwissels; 128 drukwerken, akten en monsters zwaarder dan 5 gram; 3640 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 21822 stuks; benevens 3 postpakketten met een bruto gewicht van 3 K.G. 850 G.

„Voorwaarts"-kalender 1933.

De bruto winst van den verkoop van dezen kalender komt ten bate van het Hulpfonds der weduwen en weezen van militairen van het Oost- en West-Indische leger. De kalender is zeer geschikt voor St. Nicolaas cadeau. Maar de hoofdzaak is het goede doel. De prijs is zoo laag mogelijk gesteld, minimum *f* 0.50 en is op aanvraag verkrijgbaar bij: R. J. E. Doon, Newtonstraat 191, Den Haag.

Kerst- en Nieuwjaarsgesprekken met Ned.-Indië

Sterk verlaagde tarieven.

Ook dit jaar zal de gelegenheid worden opengesteld tot het voeren van goedkoope Kerst- en Nieuwjaarsgesprekken met Ned.-Indië.

De kosten van een gesprek voor Java en Madoera zijn vastgesteld op *f* 15.— en voor Noord Sumatra op *f* 18.—. De gespreksduur is bepaald op 2 minuten zonder gelegenheid tot verlenging; behandeling van zakelijke aangelegenheden is niet toegestaan.

Gesprekken kunnen van heden af tot en met 31 December a.s. worden aangevraagd. De afwikkeling vindt plaats in het tijdvak van 21 December t/m. 6 Januari, als regel in volgorde van het tijdstip van aanvraag; met verzoeken om op een bepaalden dag te spreken zal zooveel mogelijk worden rekening gehouden.

Nadere inlichtingen worden op aanvraag door de Rijkstelefoonkantoren verstrekt.

Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen.

Verlaagde tarieven.

Evenals vorige jaren zal ook dit jaar van 14 December tot en met 6 Januari a.s. gelegenheid bestaan tot verzending van Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen tegen verlaagd tarief.

Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen kunnen worden verzonden in het binnenlandsch verkeer, in het verkeer met Ned.-Indië en Ned. West-Indië, het meerendeel der Europeesche landen, de voornaamste bestemmingen in Amerika, Afrika en Azië, met den Australischen Statenbond, Nieuw Zeeland en de Hawaï eilanden, voorts met Nederlandsche-, Ned.-Indische- en Ned. West-Indische schepen en Nederlandsche oorlogsschepen op zee, alsmede met de schepen op zee, bereikbaar via een kuststation van de Vereenigde Staten.

De Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen worden onderscheiden in die met vrijen tekst en die met vasten tekst. De telegrammen met vrijen tekst moeten een Kerst- of Nieuwjaarswensch bevatten; de prijs van deze telegrammen varieert naar gelang van de bestemming tusschen de helft en een kwart van den gewonen prijs.

Voor de telegrammen met vasten tekst kan een keuze worden gedaan uit een aantal vastgestelde teksten, waaraan alleen adres en onderteekening mag worden toegevoegd. Voor Ned.-Indië en Ned. West-Indië is het aantal teksten vergeleken met verleden jaar met een viertal uitgebreid.

De telegrammen met vasten tekst worden steeds zonder extra kosten afgeleverd op luxe formulieren, die met vrijen tekst slechts dan, indien de afzender daartoe den wensch te kennen heeft gegeven en tegen betaling van de daaraan verbonden kosten, zijnde 40 cent voor het formulier benevens de kosten voor de overbrenging van de daarvoor geldende dienstaanwijzing.

Nadere inlichtingen verstrekken de telegraafkantoren.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië

Jhr. F. A. de Kock, adm. ambt. B.B., Weth. Duivenvoordestraat 39, Oegstgeest.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

J. M. A. Sondag, gedipl. gezagh. b.h. B.B., v. d. Wateringenlaan 164, Voorburg; S. I. van Creveld, insp. b.d. P.T.T., v. Galenstraat 54, Den Haag; J. J. Korteman, insp. onderh. hoofdkantoor v.h. Gevangeniswezen, J. Pzn. Coenstraat 38, Den Haag; J. Okhuyzen, werkmeester b.d. S.S. en Tr., Kon. Wilhelminalaan 318c, Voorburg; J. Rijkes, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., van 't Hoffstraat 13 boven, Amsterdam-O.; ir. G. C. Hardenberg, ir.

2e kl. b.d. Waterstaat en B.O.W., Laan van Meerdervoort 660, Den Haag; R. Gouswaart, contr. 2e kl. P.T.T., p.a. A. v. d. Blink, de Lus 4, Wassenaar; J. E. H. Bolland, Mulo-onderw., 2e Oosterparkstraat 234 huis, Amsterdam-O.; J. Jonge Poerink tijd. wnd. adj. insp. P.T.T., Laarstraat 39, Tilburg. B. P. van der Ban, wnd. kweeksch. onderw., Gasthuislaan 156, Haarlem; J. G. F. Drechsel, kweeksch. onderw., p.a. W. Velthuis, Frieschestraatweg 66, Groningen; M. J. M. Scheffers, mulo-onderw. Alex. Battalaan 63, Maastricht; B. Vis, hfd. onderw. O.W.L.O., Blokweg 47a, Rotterdam.

Leden van „Oost en West"

Doet Uwe inkoopen bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad" door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.". Ook daarmede steunt gij de belangen van de Vereeniging.

Van onze Adverteerders.

In de Laan van Meerdervoort tusschen Anna Paulownastraat en Bronovo is dezer dagen een nieuwe sigarenzaak „Deli" geopend. Deze zaak die er reeds van buiten uitziet als een zaak van „standing", ziet er ook van binnen met zijn stofdichte massieve mahoniehouten vitrines keurig uit. Bij de bezichtiging van het interieur bleek het dat de exploitant van deze zaak zich gespecialiseerd heeft in kwaliteitsmerken en o.m. de bekende sigaren der firma Bergman en Carels te Amsterdam in groote verscheidenheid levert. Trouwens behalve de bekende z.g.n. „Vraagmerken", zooals Karel I, Aida, heeft de nieuwe zaak een voorraad sigaren varieerende tusschen 6 cts. en 250 cts. per stuk, behalve alle import sigaren. Ook alle merken cigaretten zijn steeds in voorraad. Speciaal voor de tropen worden een groot aantal der meest bekende soorten en modellen in blikverpakking geleverd, zoodat men in verband met de komende feestdagen voor overzeesche betrekkingen daar een ruime keuze kan doen.

In menig opzicht kan Rijswijk zich gelijk stellen met het aangrenzend 's-Gravenhage en een dier opzichten is wel het aantal mooie winkels dat aan den breeden verkeersweg tusschen de residentie en Delft zich bevindt. Doch niet slechts aan den hoofdweg telt Rijswijk tal van fraaie winkels van den meest uiteenloopenden aard, waarvan de uitstalkasten tot kijken en daarna tot koopen lokken, ook de verschillende zijstraten kunnen bogen op het bezit van een aantal fraaie winkelpanden. Zoo werd dezer dagen aan de Caen van Necklaan 4, aldaar, de drogisterij van den heer J. L. Duynstee geopend. Duizend en een artikel, zeep, zeeppoeder, alle merken was, naast eau de Cologne, schoonmaakartikelen te kust en te keur, naast de meest verfijnde poedersoorten, en een ongelooflijk aantal verpakte medicamenten als middel tegen een even groot aantal kwalen en kwaaltjes.

Naast al deze genoemde en ongenoemde artikelen die in een drogisterij nu eenmaal thuis hooren, heeft de heer Duynstee, die zijn opleiding na universitaire studie eenige jaren in de voornaamste drogisterijen hier ter stede volmaakte, ook een afdeeling in zijn winkel voorhanden, waar naast verbandmiddelen, ook de dagelijksche medicamenten kunnen besteld worden. Deze zaak is stellig een aanwinst voor de plaats.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.

Conrad Veidt
in
„GENERAAL PLATOFF"
met
OLGA TSCHECHOWA.
In de hoofdrollen:

Generaal Platoff	Conrad Veidt
Marya Sablin	Olga Tschechowa

Hoewel de mooie Marya Iwanowa den jongen Professor Victor Sablin niet lief heeft besluit zij toch zijn huwelijksaanzoek aan te nemen. Victor is een zeer begaafd medicus, die hard werkt aan een ontdekking, die van het grootste belang voor de medische wetenschap en de lijdende menschheid zal zijn. Marya voelt voor den knappen, doch onpractischen jongen geleerde een groote en warme vriendschap.

Dan breekt de oorlog los, en Victor wordt als Russisch reserve-officier onder de wapenen geroepen. Marya is overtuigd dat haar man in zijn laboratorium het land gewichtiger diensten bewijzen kan dan aan het front. Zij brengt een bezoek aan het hoofdkwartier van Generaal Gregori Platoff, die om zijn strenge discipline geducht is, en tracht haar man van den militairen dienst vrij te maken. Platoff weigert echter.

Luitenant Sablin is een slecht soldaat. Zijn hartstochtelijke belangstelling in wetenschappelijke nasporingen is oorzaak dat hij zijn militaire plichten verwaarloost. Wanneer hij zijn verloftijd met acht dagen overschreden heeft om zijn ontdekking te kunnen bestudeeren, laat Platoff hem voor zich verschijnen en maakt hem in beleedigende termen voor een lafaard uit. Driftig en zenuwachtig van aard laat Sablin deze beleediging niet over zich heen gaan, doch grijpt een rijzweep en wil den Generaal aanvliegen. Platoff gelast zijn arrestatie, en de Krijgsraad veroordeelt hem ter dood.

Wanneer Marya het lot van haar man verneemt reist zij onmiddellijk naar Platoff's hoofdkwartier af. Zij weet dat tranen en smeekbeden bij den hardvochtigen soldaat niet zullen helpen, en daarom koopt zij zich een plaats in Madame Alexandra's etablissement, waar de officieren zich 's avonds komen amuseeren. Ook Platoff behoort tot de bezoekers van het huis, en nadat hij op straat met Marya heeft kennis gemaakt, en vernomen heeft dat zij tot de troep van Madame Alexandra behoort komt hij avond aan avond. Marya's schoonheid en aristocratie maken een diepen indruk op den stuggen generaal, en ook Marya voelt een hartstochtelijke liefde voor hem in zich ontbranden. Haar gevoel voor Platoff maakt het haar onmogelijk om het leven van haar man te smeeken, en zij geeft zich aan Platoff zonder andere gedachte dan aan haar groote liefde.

In den morgen verzoekt zij Platoff aan Luitenant Sablin gratie te verleenen, en zij moet daarbij wel bekennen dat Sablin haar man is. Platoff gelooft dat zij slechts liefde gehuicheld heeft, en zendt haar weg. Marya keert naar Petersburg terug in de gedachte dat haar echtgenoot terechtgesteld is.

Platoff echter besluit Sablin zijn vroegeren militairen rang terug te geven. Victor komt er achter dat zijn leven met de eer van zijn vrouw gekocht werd, zonder echter te weten welke man zijn gratieverleening bewerkt heeft. Als Platoff hem in koelen bloede meedeelt dat hij die man is, wil Sablin hem dooden. De aanslag mislukt. Platoff laat zijn tegenstander niet arresteeren, doch zendt hem naar Petersburg terug, opdat hij zich verder aan zijn studies kan wijden.

Wanneer Sablin thuis komt verwijt hij zijn vrouw op heftige wijze haar handelwijze. Een leven dat met zijn eer gekocht is heeft geen waarde meer voor hem. Wanneer Marya hem echter stil en eenvoudig bekent dat zij Platoff lief heeft ziet hij zijn dwaling in. Hij gaat zijns weegs, en wanneer de vrede gesloten is, en Marya Generaal Platoff in het hospitaal bezoekt, staat niets hun geluk meer in den weg.

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 8, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: C. Sitsen, Antwerpsche Straat 28.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Curaçao (West-Indië) H. J. C. Bodenburg, Hellmund. Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: Mr. J. Feitsma, Heerestraat 79.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Rozenstraat 20.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Paramaribo: M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma Enschedé, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.

Mutatiestaat van 23 tot 30 November '32

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
P. Voeten te Hoofddorp bij Haarlem.	den heer D. van Reijendam te Haarlem.
C. P. J. van Vlierden, Arnhem, Parkstraat 94.	Secretaris van de afdeeling Arnhem.
D. van Arcken, Nijmegen, Vondelstraat 24.	het Afdeelingsbestuur van Nijmegen.

R. I. P.

Mr. Dr. C. F. Schoch, Oud-Hoofd-Directeur Surinaamsche Bank, te Lorenzo Marques (behoorde tot de Afd. Utrecht.)

Adresveranderingen:

A. C. Huygens, thans: Den Haag, Celebesstraat 59.
E. J. van Son, Oud-Kapitein N.-I.-L., van: villa „Jacoba", Epe, naar: Huize „Buitenzorg" Loolaan 50.
A. Wit, Breda, van: Baronielaan 170, naar: De Roy van Zuydewijnlaan 46.
Mevrouw J. Ramaer, Den Haag, van: Juliana van Stolberglaan 324, naar: Beeklaan 402.
P. L. Fabriek, O.-I. Ambtenaar m.v., van: Den Haag, Sweelinckstraat 145, naar: Leiden, Jan van Houtenkade 24, p.a. L. Palm.
T. G. Woudstra, Adm. Ambt. B.B., van: Oegstgeest, naar: Endeh, (eiland Flores).